

Buduća zadaća Sokolstva*)

(Izvadak iz knjižice Jana Pelikána: Sokolstvo v dnešní době).

S nepromenjenim programom stoji danas Sokolstvo u vrevi sadašnjice. Njegove temeljne smernice ostaju i mogu ostati ne-
dirnute, no potrebna je savremena podela rada i zadaća, po-
trebno je odrediti, gde početi i kako delovati, da se donese što
veća korist. I tu se sastajemo s nekim možda opravdanim pri-
govorima, ili bolje rečeno ovamo spadaju svi glasovi, koji traže
ispravke, jer život, praksa, to je nešto sasvim drugo od teorije, —
programa.

Predratni plan sokolskog rada predstavljala je veličajna
ideja otpora protiv ropstva, te možemo iskreno reći, da je u
mnogim slučajevima ova ideja iscrpila čitavo svesno delovanje
nekih organizatornih jedinica, dok je drugim delom bila briga
oko zdravlja i odgoja naroda. Ovo sve sada stupa u pozadinu,
budući da narodna vlada poseduje veće mogućnosti u brizi oko
ovih ideja i dobara. Stoga nastaje nesigurnost. Ne program, nego
plan sokolskog rada je to, što treba, može i mora da bude
promenjeno.

Kažem plan a ne putevi. Ovi će ostati, — izim nekolicine
korektura, koje već odavna smatramo i osećamo važnim (vež-
batelj kao odgojitelj, boravak u prirodi itd.), — u suštini jed-
naki. Dok je pre jačanje nacionalnog osećanja putem svečanih
vanjskih manifestacija spadalo u važne dužnosti Sokolstva, —
danas već nije ovaj rad tako bezuslovno poželjan. *Danas dolazi
sokolski program do izražaja kao pogled na svet i na život.
Ne radi se o ničemu drugome nego da prema njemu živimo.
U ovom grmu leži zec. Sokolski život u duhu Tyršova programa
gajio se u velikoj meri već pre rata, no ograničavao se vrlo
često samo na sokolanu i na unutarnji društveni život. U svag-
dašnjem životu, u kojemu su staleški interesi u oštroj opreci,
ravnao je sokolski program samo iznimno umovima pojedinaca.*

*) Sa ovim člankom, koga mi je ljubazno preveo g. prof. Smetanka,
za čemu mu i ovde hvala, završujem četirigodišnji rad na Sokol. Glas-
niku. Članak je i knjižicu izdala Č. O. S. krajem 1921. godine, a br. Sté-
panek doneo mi je to kao poklon iz Praga pre nekoliko nedelja.

Dr. Laza Popović.

Vreme je da se prilike promenu. Sokolski program i načela moraju iz sokolane u život. Drugim rečima: Sokolstvo mora vršiti kontrolu života svog članstva i izvan vežbaona i to ne samo u koliko vrši svoje dužnosti, nego i u koliko pridonaša ostvarenju idealnog temelja sokolskog. Praktičan primer. Odnosaj sokola poslodavca prema sokolu radniku. Dosad smo se njime bavili samo onda, ako je bio uzrokom sablazni. Danas to već nije dovoljno. Soko poslodavac i nameštenik moraju svesno i u tome odnosaju biti Sokoli t. j. bratski, jednaki faktori i ovo svojstvo mora doći do praktičnog, pre svega praktičnog izražaja. Ne mislim time moralnu dužnost da se preko noći socijaliziraju sva poduzeća Sokola-poslodavaca, nego imamo na umu dužnost naprednog, poštenog i bratskog rešavanja svih pitanja, koja se tiču nameštenika. U istoj meri nesme kod nameštenika da njegov odnosaj prema poslodavcu svršava time, što prima svoja beriva i ustraje na odredjenom mestu u radno doba, nego treba da ima živ interes i da radi sve, što iziskuje uspeh poslodavca i njegovog poduzeća. Zanimljivo je, da niti ovaj zahtev nije nikakav novum, bio je iznašan veoma davno i veoma često!

Držim, da bi sokolski duh mogao biti snažnim posrednikom kod izravnavanja klasnih opreka sadašnjice i da bi trebalo u pojedinim slučajevima kategorično apelirati na pripadnost pojedinih faktora u sokolsku organizaciju. Soko ne može nikada da bude izrabljivač, nasilnik ili diktator. To mu ne dozvoljava program; ali to mora biti i u praksi provedeno.

To je prva etapa u daljnjem razvitku Sokolstva. Prenešena u radni program znači, da ogromno ojačanje organizacije i broja članova stvara više zapreka nego koristi za nužne smernice sokolskog rada u budućnosti. Ne mislim time, da nebi trebalo osnivati nova društva, no tvrdim, da to ne bi smelo biti ciljem našega nastojanja. *Opravedanost Sokolstva u životu ne će odlučiti njegov broj, nego služba, koju će iskazati svome dobu i svome narodu, a o toj će odlučiti sokolsko osećanje i sokolska svest.* Radit će se u buduću u prvom redu, a ja bi rekao isključivo o tome, u koliko će sokolsko članstvo biti zbilja sokolski odgojeno. To je merodavan problem za radni program Sokolstva. Slet nije bio beznačajnim korakom u ovom pravcu, no o kvalitetu i revnosti daljnjeg rada ovisi sve.

Drugo važno „uporište“ sokolskog radnog plana za današnje doba jest i neizbeživo će ostati pitanje zaštite slobode domovine i pitanje odnošaja češkog (jugoslovenskog) čoveka prema svojoj vlastitoj državi. Mislim, da iz duha ovog razmatranja jasno proizlazi, da se Sokolstvo ne mora bojati prigovora belogardizma i reakcije, ne radi se niti o delovanju u istinu vojnom i ratnom, nego pre svega o mirovnom delovanju, o prelazu od narodne vojske do naoružanog, vojnički sposobnog naroda. A ovde je zadaća Sokolstva golema. Sledeće zahteve treba istaknuli kao nužne:

1) jedinstveni plan pomoćne akcije u slučaju nevolje prema današnjim prilikama,

2) jasno ustanovljeni plan za vojnički odgoj mladeži u masama bez dugotrajne obvezatne vojne službe,

3) iz toga sledi važnost uredjenja telesne vežbe po programu, općenito i specijalno, u celini i u pojedinim delovima.

Razume se samo po sebi, da se na ovo priključuje saradnja s ostalim faktorima i radenicima u pravcu telesnog odgoja (šport, škola, vojska itd.)

Toliko sa vojnog stanovišta. Sa općenite strane treba naglasiti temeljiti ispravak u gledanju čeških (jugoslovenskih) ljudi na državu uopće. Odgoj za shvaćanje države kao svoga vlastitog organa narodnog, dakle ne izrabljivati, nego štediti treba njezin imetak, ne izbegavati plaćanja poreza i daca, nego marno nasojati, da budu isti redovito i u punom opsegu uplaćeni, ne tražiti ličnih pogodnosti, nego davati žrtve (i materijalne!), u korist državne celine. U tu svrhu je opet potreban

1) odgoj članstva i gradjanstva,

2) vlastiti primer,

3) zapostavljanje lokalnih interesa pred potrebama celine itd.

Daljnja i upravo najvažnija tačka današnjeg radnog plana je pitanje narodnog odgoja uopće; s time je spojeno i pitanje Slovačke (Hrvatske, Slovenije, Srbije). Idejni program Sokolstva, kako je bio nacrtan, sadrži pretpostavke i mogućnost odgoja ne samo u državno-gradjanskom pravcu, nego i to, da dodje do tog moralnog prevrata, koji je neophodno nužan kod svih pojedinaca, da se uopće može krenuti novim ispravnim putem češkog (jugoslovenskog) čoveka u novim prilikama, da se počne tražiti

a konačno i nadje i reši njegov novi одношaj ne samo prema državi i politici, nego i prema pitanjima društvenog života uopće. Intenzivno pospešenje društvenog razvitka u Slovačkoj, (Jugoslaviji), koji je potreban da se postigne harmonija svih delova naše države, u koliko se tiče moralnih shvaćanja, je isto jedan problem, koji može da rešava Sokolstvo na temelju svog programa. Ovamo spada napose delovanje i praktično izvajanje čehoslovačke uzajamnosti (Jugoslovenstva) putem čestih poseta, boravaka, i ev. kratkog delovanja u Slovačkoj. Onaj moralni preokret (promena mađjarskog odnosno austrijsko-klerikalnog nazora na život u napredni češkoslovački jugoslovenski) ne može biti izazvan spolja, na silu (odstranjivanjem krstova, kipova itd.), nego iznutra, odgojem raznišijanja, nastojanjem za samoobrazovanjem, knjižicama, časopisima, a u prvom redu pravim sokolskim radom i životom sokolskih društava i pojedinaca, osobito radom u sokolskom duhu. Na ovom mestu treba spomenuti i izvršenje Masarykove lozinke; „Rim mora biti od Češkog naroda sudjen i osudjen“ (t. j. Rim znači dvoiličnost obzirom na reči i rad, nutarnju rasklimanost, moralnu neiskrenost — a ne kršćansku religiju).

Polazna tačka ovih razlaganja leži u tome, da je Sokolstvo češkim (jugoslovenskim) narodnim programom. Stoga sledi, da Sokolstvo može biti je lično češkoslovačko (jugoslovensko) Sokolstvo. Sokolstvo kod drugih slavenskih naroda mora neizbežno primiti (i u svojem programu) njihove karakteristične znake (na pr. kod Jugoslovena veću borbenost i t. d.), ili barem to, da se bori energično proti manama u naravi svojeg naroda time, što naglašuje nekoja svojstva (kod Rusa na pr. sporosti mlitavost, kod Poljaka nesnošljivost i malo razvijen demokratizam i t. d.). Na to naravski temeljni karakter, koji izvire iz slavenske biti češke (jugoslovenske), ostaje zajednički. A baš na ovom temelju — a samo na njemu može biti izgradjen budući solidaritet Slavena — temelji solidaritet čovečanstva. To uključuje odgovornu zadaću — ne promašiti nijedne prilike za postanak, razvitak i jačanje novih veza, za upoznavanje i zbližavanje slavenskih naroda, koji se danas tako malo poznavaju, Sokolstvo mora na ovom polju pripravlјati tlo za državnu politiku.

Dakle: kontrola života članstva i izvan sokolane, tačan plan za zaštitu domovine i za produbljenje odnošaja prema državi, narodni odgoj uopće a napose u Slovačkoj obzirom na dvoiličnost, moralnu rasklimanost i natražnjaštvo prema zaokruženom životnom nazoru, konačno i izgradjenje temelja za veze i solidaritet Slavenstva, to su četiri tačke današnjeg programa Sokolskog rada. To su njegove prve zadaće i dužnosti. Da li se za njih zalažemo? Jesmo li njih svesni? Ne mislim, da bi ostali ciljevi, sve ostalo nastojanje imalo biti odgođeno, no držim, da bi svako naše preduzeće i inicijativa trebala da se ravna po tome, da li i u koliko doprinosi izvedbi ovog programa i da li je u danom momentu najbolji put za njegovo ostvarenje. Svaki privrednik pravi proračun na temelju svojih materijalnih sredstava i sastavlja plan da ih pribavi. To radi i Sokolstvo. No nije li nesrazmerno neprikladno važniji čitav radni plan? Da li ga imamo? Da li moj čedni pokušaj odgovara tome da bude temeljem ovog plana?

To je zbilja pitanje, koje pripada drugim da ga reše. Na ovom mestu potrebno je spomenuti još jednu stvar, naime uporediti pokušaje za napredak, koji se na raznim mestima pokazuju s tim planom, i osvedočiti se o tome, da li ove pojave govore u prilog njegove ispravnosti ili ne.

Što dakle danas nalazimo u Sokolstvu?

U prvom redu su to spomenuti već glasovi, koji traže reviziju programa, i koji izvire iz proćućenog, unutarnjeg nezadovoljstva. Na temelju toga, što je rečeno, možemo konstatovati, da izvire baš iz osećaja razlike između toga, što bi trebalo da bude i što de fakto postoji. Pogrešno traže reviziju programa, dok bi trebalo tražiti poboljšanje prakse prema programu, kako sam već pre istaknuo. Važnost toga naglasio sam već pre.

Ankete, koje se baš sada održavaju o religiji, socijalizmu o neprekidno ventiliranom židovskom — tako starom — pitanju, nisu i nigde ne primaju karaktere programatskih nedostaka niti je to krivnja programa. To se radi jedino o različitom tumačenju programa i aplikacije u praksi. Imam čvrsto uverenje, da će rezultat ankete moje mnijenje potvrditi u punom opsegu (Vidi u ostalom referate dra Russa „O Socializmu“ dra Kunstovnog „O klerikalizmu“ V. S. g. 1920, u kojima se ne govori o postavljanju programa, nego o tumačenju, kako se vrši osobito u rezolucijama pete glavne skupštine).

Nadalje vidimo snažan napor za usavršenje organizacije (pravila župa, podela župa, jedinstvenost učlanjenja, različiti pravilnici i t. d.), koji je posljedicom neslučenog razvitka Sokolstva iza prevrata, no koji ciljevi vode ovaj napor? Taj služi više tome, da ograniči porast broja nego da mu pogoduje, produbljuje kakoću, jača sokolsku svest — svedoči dakle o tome, da je potrebno produbljenje sokolske ideje, kako je to istaknuto na prvom mestu radnog programa eto to se oseća svugde.

Čete zaštitnice (vojne čete), koje se imaju osnovati prema opetovanoj želji i koje se već razvijaju, ne mogu i ne kane ostati organizacijom ad hoc, nego prema razvitku prilika preuzimaju oblik prelaza u milicu. U nastojanju za proširenje skautinga probija volja za uređenjem praktičnog vežbačkog rada, za saradnju s drugim udruženjima, koja kulminira i u stručnim anketama. Izdašnu službu za državu vidimo u anketi god. 1919. glede pokušaja o izgradnji zajedničkog organa za telesnu vežbu, u rezolucijama od oktobra i t. d.

Sve jače delovanje na polju prosvete i obrazovanja vrši se u pretežnoj većini već u ispravnom čisto sokolskom pravcu (prosvetne škole, idejna natecanja, knjige i publikacije, statistika) te posvedočava puno shvaćanje navedenih zadaća.

Savez Jugoslovenskog i Češkoslovačkog Sokolstva, nedavno osnovan, dokazuje želju za otvaranjem novih vidika na polju slavenske uzajamnosti. Potrebno je tražiti dodirne tačke i kod ostalih slavenskih naroda prema programu, svesno i sistematski.

U kratko, — sve je već ovde, javlja se u životu, sva nastojanja svesno ili nesvesno se prema ovim ciljevima ravnaju, preostaje samo, da razbistrimo i savršeno izgradimo čitav plan i da po njemu radimo.

Još bi se moglo prigovoriti, da sve, što je ovde izraženo, nosi previše karakter teorije i ne obazire se, ne traži praktične puteve. Hoću dakle još da spomenem nekoja praktična pomagala i puteve prema ostvarenju istaknutog radnog plana.

ad 1. i 3. *Usavršenje sokolske prakse. Moralni preokret. Slovačka.* Jedinim pouzdanim putem je sokolski život svakog pojedinca. Sokolski u tome, što ne će biti niti pretpostavljenim niti podređenim, niti učiteljem, niti djakom, nego iskrenim bratom, jednakim zadnjemu od zadnjih. To je aktivna reforma — poboljšanjem celine — i pasivna — primerom. Daljnji put je

ojačana kontrola članstva sa strane društva, ojačani odgojni rad svim sredstvima. U Slovačkoj uz to — za razliku od ostalih pokrajina republike — i privremeno povećano agitaciono delovanje.

ad 2. i 3. *Vojna obrana. Pomoć državi.* Ovde imaju glavnu reč tehničke središnjice, dakle: njihovo usavršenje glede organizacije, snabdevanje nužnim pomagalicama i snagama (za to je nužno ojačanje i usavršenje organizacije). Intenzivno inicijativno delovanje sviju u pravcu odgoja u telovežbama. Uspostava veza sa sličnim organizacijama.

ad 4. *Slavenstvo.* Opet rad središnjice, dobro dotiran i praktično upravljani. Nužno je pribavljati pregled i neposredno iskustvo za pozvate radenike o savremenim prilikama u drugim zemljama.

Općenito: bezodvlačno i temeljito uredjenje svih pitanja organizacije kod kuće i u inozemstvu. Samostalan delokrug župa, omogućenje da centrala može delovati u općenitom, programnom radu. Pribavljanje radnih uveta za centralu: prostorije, muzeum, učione, knjižnica, čitaona, škole školskih radnika, seminari. Unutarnji, intenzivni rad neka ne bude previše opterećen zajedničkim ili čak manifestacionim poduzećima. Ujedinjenje članstva i odgojnog rada. Tačna izradba i jasna formulacija radnog programa za najbližu budućnost. Jaća i svrsishodnija uporaba dnevne i nedeljne štampe.

Najvažnije i rekao bih najradje, jedino: ne sokolske fraze, nego sokolski život. U tome je sve. Nemojte govoriti o svojem Sokolstvu, nemojte se dičiti njegovim znakovima, no živite, svugde živite sokolski.

Dani ideje i rada Jugoslovenskog Sokolstva.

III.

Prvi dan sokolskoga praznika.

Osvanula je zora sokolskoga praznika, 11. avgust. Sa sviju strana prostrane otadžbine od Maribora do Bitolja, od Splita do Subotice, jure sokolski i narodni vozovi k cilju — u belu Ljub-

ljanu — središte Jugoslovenskoga Sokolstva. U onu Ljubljanu, koja je godine 1863., u doba teška i mračna osnovala prvo sokolsko društvo na Jugu Slavenstva, pod karakterističnim imenom: „Južni Soko“. Ljubljana, to milo gnjezdo i rasadište kulture i borbe slovenačkoga dela našega naroda, ta Ljubljana, dolaskom članova Jugoslovenskog Sokolstva i dolaskom Jugoslovenskoga Naroda na svetli sokolski praznik, postaje od časa do časa, ne samo središte ideje Jugoslovenskoga Sokolstva, već središte osećaja eeloga našega naroda i kulture. Gle, kako je u tom času divna i velika ideja Sokolstva, ona je tih dana bila prva u slobodi, koja je nas sve spojila i osvestila u jednoj misli, delu i stvaranju. Pa gle, da ideja tih dana ne samo da je spojila kulturne predstavnike mlade i slobodne Jugoslavije, već je ona toga dana povukla i celo predstavništvo naše države, koje je na čelu sa sokolom-kraljem, tih dana većalo u Ljubljani, a pod utiscima našega rada i naših ideja, o državnim i uopšte narodnim poslovima.

Toga dana bila je Ljubljana prestolnica Jugoslavije! Ljubljana je to svojim radom i svojim predstavnicima na polju kulture i politike, zaista zaslužila. I u taku Ljubljanu dohrlilo je Sokolstvo u predvečerje toga dana iz svih krajeva: Dalmacije, Banata, Bačke, Srbije, Mačedonije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Slavonije i Slovenije.

Iz svih — iz svih a to ponovno naglasujem krajeva prostrane naše otadžbine došli su izaslanici, predstavnici i članstvo Sokolstva, došli su predstavnici naroda, države i vojske, došli su predstavnici političkoga i kulturnoga života naroda našega. Svaki, pa i najudaljeniji kraj bio je zastupan. I kako je sićušna i zlobna tvrdnja onih, koji nas ne vole radi ideje i uspeha našega, kad tvrde, da nije bio zastupan ovaj ili onaj deo naroda našega.

I medju nas u naš prvi sokolski praznik, došli su i oni, koji nas verno i stalno prate i u dobru i u zlu: naša braća Čehoslovaci. Zar da opisujemo njihov dotazak i prijem? Ne... Tisuće i tisuće naroda, videle su kako brat brata dočekuje. I reči na papiru, bile bi samo bleđa slika svega, što je bilo. I neka se svaki onaj, koji čita ovo, seti naših dočeka u Zlatnom Pragu i neka se seti neopisivih momenata bratske ljubavi i pažnje. Neka se seti, pa neka zna — tako dočekasmo i mi

braću sa severa Slavenstva. U takvom zanosu i duševnom osetaju sviju nas dočekasmo prvi dan.

Pohod na grob staroste Dr. Ivana Oražena.

Veliki sokolski praznik, početak je polaskom Jugoslovenskoga Sokolstva, prvome od prvih sviju nas, onome, koga je majka Slavija dala nama kao prvoga predsednika znamenitoga događaja u Sokolstvu, Vičevdanskoga Sokolskoga Sabora, onome, koji je bio prvi starešina Jugoslovenskog Sokolstva i koji je, a to je veoma važno da se zna, znao sve nas — iz herojske Šumadije, prosvetljene Slovenije, pitome Hrvatske, hajdučke Hercegovine i t. d., sve nas — jeste, sve nas je poznavao i znao sve dobre i zle strane, i zato što nas je znao kao takove, on je umeo pa i postigao, da se nadje uvek u obrani dobra protiv zla. Veličina njegove duše, bila je silna. On nije bio Slovenac, Srbin ili Hrvat — on je bio Jugosloven, koji je iz ta tri dela primio ono, što je najbolje. I samo kao takav, on je zaista bio auktoritet duša sviju nas, jer je uvek blago i oprezno znao da rasudi srpsku revolucionarnost, hrvatsku osetljivost i slovenačku konzervativnost. Jest, on je to znao, i prema tome udešavao svoj rad, odobravao i osudjivao. Proći će decenije sokolskoga rada, a da na čelo Jugoslovenskoga Sokolstva dodje takvi Jugosloven, Slaven i Čovek.

Njegovo telo počiva u grobnici Auerove porodice, u kojoj leži pokraj svoje supruge.

Toj grobnici, pošla je ogromna masa Slavenkoga Sokolstva i naroda, da se pokloni ideji prvoga starešine Jugoslovenskoga Sokolstva. Pohodu pridružili su se delegati inozemnih gimnastičkih društava.

Na grob je položen venac Jugoslovenskog Sokolstva s natpisom: „Svome prvome starešini — Jugoslovensko Sokolstvo“. U ime Saveza progovorio je naš brat Gangl, koji je u jakim rečima iskazao dela i ideje prvoga starešine. Starosta Č. O. S. brat Dr. Scheiner, u svome govoru spomenuo je velike zasluge onoga, čije su kosti pred nama, za osnutak Slavenkoga Sokolskoga Saveza. U ime Č. O. S. položio je venac s natpisom: „Svetle pamatce bratva Oražna — Čeoslovenska Obec Sokolska“.

S naročitom pažnjom saslušan je govor francuskoga senatora g. Reynalda, koji se u ime Francuske poklonio seni i ideji brata Oražena. „On je“ — reče, „živeo za ideale kulture i napretka, za koje se u ovom velikom svetskom ratu borili napredni narodi. I zato će njegovo ime biti zapisano u dušama svijui onih naroda, koji su se borili za iste ideale“. U tom času poklonio se francuski barjak, a francuski gimnasti položiše venac s natpisom: „Union des Societes de gymnastique de France au dr. Oražen!“

Dirljiv je bio prizor, kad je izaslanik banatske sokolske župe položio venac iz pšeničkoga klasja sa banatskih polja s natpisom: „Prvom i pravom Jugoslovenu bratu dr. Ivanu Oraženu! Zahvalna braća i sestre iz Pančeva“.

Pevački zbor otpevao je: „Blagor mu!“ Uz poklik: „Slava mu. krenuli su predstavnici Slavenskoga Sokolstva i Evrope natrag u Ljubljani.

I danas, kada pišemo izveštaje o bratu, čije telo se već posve raspalo, a kosti čine celinu i gomilu, poklonimo se ponovno u dušama našim svetloj uspomeni ideala onoga, koji leži na groblju u Ljubljani i ispitajmo sokolsku svest: „Činimo li mi ono, što je činio on, razumevamo li mi ono, što je on razumevao i idemo li mi onim stopama, kojima je on išao“?! Dobijemo li na to pozitivan odgovor svi mi, i koji smo predstavnici društva, i koji ste predstavnici župa, i oni koji su predstavnici Saveza, tad zaista duh brata Dr. Ivana Oražena može mirno da počiva, jer on je stekao nasljednika i učenika, a ideja dobila je stvarnost, a ne reči i fraze. To će biti najveći pohod na grob brata pohod duši brata. — a Sokolstvo živilo je, živi i živiće dok je ideala i duše, a ne fraza i reči.

Takvi je bio on — takvi budimo i mi!

Pola sata pre dolaska Sokolstva, bila je II. artiljerijska podoficirska škola na grobu brata Oražena, kojom je prilikom poručnik Pavle Zobca istaknuo zasluge Oražena, za vreme borbi na Balkanu. Ovaj pohod duši brata Oražena bio je mio i drag.

Javna vežba Jugoslovenskoga Sokolstva.

1. Dolazak naroda.

Već od podne, grnule su mase naroda pred sletišta, koje je u kratko vreme bilo posuto ljudskim glavama. Pogled na tri-

bine i stajajuća mesta bio je veličanstven tim više, što se te hiljade i hiljade naroda našlo na mestu, gde po prvi put ideja Jugoslovenskoga Sokolstva stupa pred oči celoga sveta. Masa sveta u broju oko pedeset hiljada našla se zajedno u ideji onih, koji ne pune četiri godine vode borbu za ideju jedinstva i slobode. Ne samo masa, već predstavnici države, vojske i celokupnoga javnoga života nalaze se zajedno sa Narodom i Sokolstvom. Mnogi od predstavnika našega javnoga života, bilo kulturnoga ili političkoga, nalaze se u sokolskoj odori. Jesu to naša braća, koji su potekli iz naših redova, a danas stoje na najvidnijim mestima naše državne i narodne politike. Pa zar Sokolstvo da ne bude ponosno, da baš ti, koji su članovi nas — Sokolstva — jesu ujedno i članovi predstavnika Države i Naroda?

2. Dolazak kraljevskoga para.

Nesto prije $\frac{1}{2}$ 4 oglasi se dolazak kralja i kraljice. U tili čas cela ta masa naroda, okrenula se tribini našega kralja i naše kraljice. Svi mi, koji smo bili tada na sletištu osetili smo, koliko se naša duša spaja sa dušom našega kralja. Jest, prvi Soko i kralj duša naših, nalazi se među nama, da zajedno sa Sokolstvom i Narodom podeli radost i pobeđu one ideje, kojoj je Sokolstvo najvidniji i najjači predstavnik.

Kralj i kraljica razumeli su osećaje naše i sa smeškom na licu pozdravljali nas i Narod, svesni, da pred njima stoje oni, koji bez koristi i slave čuvaju delo narodnoga ujedinjenja i slobode, čiji je predstavnik Soko kralj.

3. Proste vežbe članova i članica.

Primakao se čas najveličanstvenijega događaja sleta. Sokolstvo istupa kao celina u prostim vežbama brata Dr. Murnika. One trebaju da pokažu, kako delovi Sokolstva iz svih krajeva prostrane nam otadžbine mogu da se povežu u celinu u prostim vežbama i dadu i tisuće slika osećaja celine, rada i discipline, kojima ima najviše da doprinese vežbanje prostih vežbi. Za ovu tačku vlada ne samo u Sokolstvu, već uopšte kod svih koji simpatično prate rad Sokolstva veliko zanimanje. Može, da se kaže, da je to najlepša tačka, jer će se videti da li je moguće da sa hiljadama, članstva Sokolstva, ovladaju zapovedi našega

brata načelnika, i da li smo u tome času sposobni da izgubimo osećaj pojedinca i podvrgnemo se osećaju celine što čini bitnost ideje Sokolstva.

Uz zvukove glazbe stupaju na sletišta sa severne i južne strane ogromne kolone Sokolstva u dvadesetoredovima. 2.864 vežbača sokola, kreću se i čine sokolske figure po sletištu na zapoved i kretanje barjaka brata načelnika. Nastup ide odlično, a isto tako i razmak. Sokoli su prekrili sletišta, a zatim jako i glasno načelnikovo: Zdravo! odjeknu širom sletišta, dobismo odgovor iz hiljade grla: Zdravo! Veličanstven prizor lepote, discipline i osećaja celine.

I započinje izvajanje prostih vežbi. Nastup daje nam snage i volje, da i ako su teške proste vežbe, da ćemo ih svladati. I zaista u celini vežbe su bile izvajane vrlo dobro. Pojedinačne pogreške gibanja naročito rukama u onoj masi ostale su opažene samo od stručnjaka. Mase naroda bile su zadovoljne, zadovoljni smo bili i mi, jer smo u duši pre sleta nosili osećaje, da vežbe ovakve kakve su po svojoj teškoći neće dobro ispasti. I ovaj osećaj mnogo je doprineo da nismo pazili na detaljno izvajanje, glavno nam je bilo, da pokraj svih teškoća ipak pokažemo osećaj celovitosti rada i izvajanja u najširem opsegu. Broj vežbača kod nastupa prostih vežbi ne može da nas zadovolji, držim, da je broj vežbača morao da bude rezultat opšte snage Jugoslovenskoga Sokolstva i njegove ideje. Broj bi bio mnogo veći, kad bi kod stvaranja prostih vežbi za naše sletove, više pazili na spremu i ideju Sokolstva, a ne uzimali individualnu spremnost onih koji prave vežbe kao osnov za stvaranje prostih vežbi. Držim, da pokraj svih prednosti lepote fiziološkoga učinka u koliko to imadu pojedini delovi vežbi, ideji našega Sokolstva odgovarale bi pre simbolične proste vežbe, jer naše Sokolstvo ne nalazi se samo u doba tehnike nego i u doba ideje. Rekoh ovo u najboljoj nameri.

Iza prostih vežbi članova, sledile su proste vežbe članica u broju 2 432. Nastup, naročito onaj čas kad se izvodila zvezda, bio je divan. Izvajanje je zaostalo u mnogom iza članstva. No, to se može da oprosti, tim više, što su ženske proste vežbe bile teže a i materijal ženskoga Sokolstva jeste mlad u Sokolstvu. Muzika brata Pospisila bila je u celini vrlo dobra, samo u pojedinim momentima davala je kod izvajanja poteškoća.

Obe tačke bile su pozdravljene od Naroda i Sokolstva. Sokolstvo a i brat Murnik mogu u celini biti potpuno zadovoljni, ostavljajući stručnjacima na razmišljanje, ne bi li mogli, obazirući se na ideju i spremnost našega Sokolstva, dođuće proste vežbe biti sastavljene u drugom karakteru.

4. Vežba Francuza.

Njihov gimnastički Savez (Union des Societes de gymnastique de France) poslao je 6 vežbača, koji su kod nastupa a pod svojom trobojkom odali poštovanje kraljevskom paru. Izveli su nekoliko prostih vežbi, par vežbi na spravama, te poznatim brzim stupanjem ostavili sletišta burno pozdravljeni od Naroda i Sokolstva.

5. Nastup Alžiraca.

Njihov nastup i telovežba potpuno je oprečna našoj sokolskoj telovežbi, no odgovara njihovom južnjačkom karakteru i prirodi. Izvadjali su nekoliko prostih vežbi, i kratkom palicom i skupine, koje se odlikuju velikom izvežbanošću. Sve vežbe čine na pisak pištaljke. Narod i Sokolstvo pratili su ih velikim zanimanjem i odobravanjem.

6. Nastup Čehoslovaka.

Ne treba mnogo da trošimo reči, a da kažemo da je nastup Čehoslovaka bio sjajan. Nastupili su na 10 ruča (razboja) na svakoj po 6 vežbača, skupa 60 češkoslovačkih sokolova. Glazba za te vežbe sadrži naše narodne i umetničke motive. Vežbe na ručama (razboju) uz glazbu čine veoma lep utisak, a jeste za nas dokaz, kako braća Čehoslovaci nastoje usavršiti sokolski sustav i dati mu značenje lepote i obrazovanja pomoću glazbe, pa bile to vežbe i na spravama. Na kraju je bila divna skupina koja je dovela do oduševljenja sve nas, kad se nad skupinom u rukama dvojice sokolova našla češkoslovačka i jugoslovenska trobojka.

Iza tih vežbi nastupile su češkoslovačke sokolice u broju 1.056 sa prostim vežbama čnujevima. Ove proste vežbe davale su sliku jedne lepe telovežbene igre, u kojima izgleda da su čunjevi zamenili loptu. Vežbe su izvadjane takom lakoćom i mirnoćom, da oni koji su ih gledali bili su iznenađeni, kako Čeho-

slovaci nastoje da sve vežbe prilagode duhu ideje Sokolstva i razvijenosti duševnoj i telesnoj onih koji vežbaju. Razume se, da je Narod i Sokolstvo burno odobravalo.

Članstvo u broju 512 istupilo je sa prostim vežbama, koje su nas zadivile izvedbom i jedinstvenošću, i ako su pojedine kretnje bile neobično teške. Pokrivanje je bilo upravo savršeno, te se vidi, koliko su braća Čehoslovaci dugom vežbom stekli osećaja prema sebi i celini.

Nastup braće Čehoslovaka bio je i sa stručne i sa idejne strane odličan, a za nas mlade i bujne Jugoslovene poučan. Uspeh njihova nastupa osetit će se u našem daljnjem radu.

7. Vežbe na spravama.

Prilikom ovoga sleta istupilo je 60 odeljenja, koja su prikazala sistem na spravama od najosnovnijih do najtežih vežbi. Naročitu pažnju privuklo je naše međunarodno odeljenje i naše sokolsko društvo II. u Zagrebu. Vežbe na spravama pokazale su, da i u našim redovima ima odličnih sila, samo treba vremena, da putem organizacije pokažemo i mi Jugosloveni spremnost i veštinu.

8. „N a p r e j“.

Pod vodstvom načelnika Saveza brata Dr. Murnika nastupilo je 96 vežbača sa simboličnom prostom vežbom: „Naprej“ kompozicijom brata Murnika. Ova prosta vežba, koja je u našem Sokolstvu veoma poznata, jasno je pokazala, koliku prednost ima karakter simbolike u prostim vežbama. Kretnje vežbe, potpuno odgovaraju duhu Jenkove pesme: „Naprej zastave Slave“.

Vežba je bila pozdravljena od Naroda i Sokolstva.

9. N a s t u p ž u p a.

Prvi dan sleta imao je da bude završen sa nastupanjem župa. Moramo da konstatujemo da je od 20 i nekoliko župa nastupila jedina zagrebačka sokolska župa. Zagrebačka župa ima unutar Jugoslovenskoga Sokolstva svoje posebno značenje. Ona je sastavljena od društava, koja pripadaju trima delovima našega naroda. Na čelu te župe stoje oni sokolski radnici, koji su zauzimali najvidnija mesta u predratnom hrvatskom i srpskom Sokolstvu. U svojoj sredini ima najvidjenije predstavnike Jugoslovenskoga Sokol-

stva i stvaraoce vidovdanske ideologije Jugoslovenskoga Sokolstva. Najveći deo tih radnika, sudelovali su najaktivnije kod stvaranja Vidovdanskoga Sabora i prirodno je, da ti radnici nastoje, da se ideje i zaključci sabora provedu u život. Osnov te ideje jeste, da u rad Sokolstva mora da stupi i naš seljak, jer bez njega postala bi ideja Sokolstva, stvar varoška i gospodska. Takoj ideji ne bi bilo dugo života, a pretvorila bi se u čisto gimnastičku ideju.

I nastupanje zagrebačke župe imalo je da dokaže, da, soko, seljak i vojnik, jesu tri faktora u stvaranju ideje Sokolstva, a kroz nju faktori stvaranja ideje Države.

I zaista nastupanje je ovo i posvedočilo. I treba samo čitati mišljenja stranih stručnjaka i kritičara, pa da se dodje do zaključka, da ideja Sokolstva počiva na ideji zajednice: sokola sela, škole i vojske. Samo na taj način postat će ideja Sokolstva ideja naroda, u protivnom bit će to ideja maloga društva gimnastičara, varoši i gospode. Zagrebačku župu predvodio je načelnik brat Ljuština. Izvajane su proste vežbe. Divan je bio prizor videti tri kolone sastavljene od sokola-seljaka-vojnika.

Šteta je, da je ova tačka stavljena kao zadnja, jer je nije video ni kraljevski par a ni onaj deo Naroda koji je već otišao.

Odobranju nije bilo kraja.

U 18-25 ostavio je kraljevski par sletišće burno pozdravljen, a u 19-30 završen je prvi dan sleta. Nakon zadnje tačke krenula je masa sveta u grad, ostavljajući sletišće, a noseći u dušama svojim utiske rada i ideje Jugoslovenskoga Sokolstva. Kasno pred noć pustismo i mi sletišće, i odosmo na počinak, da sutra dan ponovno stupimo na njega.

10. Umetničke i zabavne priredbe.

Skoro kroz sva tri dana u večer, priredjene su na svečanom prostoru Tivoli umetničke, zabavne i sokolske priredbe, koje su se odlikovale svojom sadržinom. Naročito se mora spomenuti telovežbena akademija Sokola I.

Iste večeri u dvorani „Kasine“ bilo je pozdravno veče gostima na kome su prisustvovali i članovi starešinstva Saveza, pokrajinski namesnik Hribar, general Dokić, predstavnici civilnih i vojničkih vlasti, starosta Č. O. S. Dr. Scheiner, gospoda Hankins i Stoor-Best predstavnici engleskoga ministarstva prosvete, senator Reynald zastupnik Francuske, zagrebački konzul Berne-

Lagurde i ljubljanski Paul Flach. Češkoslovačku republiku zastupao je brat Kalina. Bili su prisutni delegati Rumunske, Francuske, Belgije i Luksenburga.

Na večeri izmenili su se govori i razdeljeni su darovi.

Velika je šteta, da prilikom svih ovih večernjih priredaba nije došlo do sastanka sokolskih radnika Jugoslovenskoga i Češkoslovačkoga Sokolstva, da se porazgovore o daljnjem radu i vitalnim pitanjima Sokolstva. Osim toga, za vreme čitavog sleta nismo našli u rasporedu ni jednu sokolsko-prosvetnu akademiju. Večer izgleda da je bila posvećena zabavi i vinu. No ima mnogo članova Sokolstva, koji bi voleli čuti sokolsko predavanje i zabavljati se bez pića i glazbe. Rekoh u dobroj nameri, verujući da će drugi slet imati u večer i prosvetne akademije Sokolstva.

Medjusletski dan 14. avgusta.

Drugi dan sokolskoga praznika, posvećen je bio istupu naše i češkoslovačke vojske. On je trebao vidno da pokaže u koliko je Jugoslovensko Sokolstvo, za četiri godine stvaranja ideje Sokolstva moglo idejom Sokolstva prodreti u ideju vojske i združiti u celinu ono što nas zajednički veže, a to je: **biti o b r a n a s l o b o d e i u j e d i n j e n j a**. O uspehu ovoga, nema u Sokolstvu nikoga ko bi sumnjao. Reči stranih delegata, stručnjačko mišljenje naše braće Čehoslovaka, koji se dive, da smo mogli to postići, a zatim, volja predstavnika vojske, da s vojskom zapoveda soko i da vojsku predvodi soko, jesu činjenice, pred kojima filozofiranje ovoga ili onoga jeste kapljica vode u moru.

Na sletišta je istupilo 2000 vojnika u potpunoj opremi i izveli su tako jedinstveno i složno proste vežbe s puškama, da je i svaki onaj koji je poznao od pre te vežbe i rad, ostao zadivljen Jesu to pukovi iz svih krajeva prostrane otadžbine. Radnje: **K** nozi! **N**ož na pušku! **O** desno rame! i t. d. izvedene su tako, da je izgledalo da to radi jedan stroj, a ne skup ljudi, kojih imade iz albanskih sela, slovenačkih gradova i hrvatskih prestolnica.

Koliko je obljubljena vojska dokaz je ono neopisivo odobravanje. Koliko bi tek pogrešilo Sokolstvo, kad bi stalo na čisto klerikalno stanovište: „Samo se Bogu može moliti u crkvi. Tako je kazao Hristos i drugačije ne smije da bude“. Neka mi se izvini ova paralela, ali držim, da takvoga shvaćanja ima dosta u

Sokolstvu. Ovome danu pridružila se i bratska češkoslovačka vojska, koja je svojom tačkom pokazala ceo sastav telovežbe češkoslovačke vojske.

Istoga dana istupio je i naš naraštaj u broju 340 muški i ženski, koji su svoje tačke izveli skladno i tačno.

Iza ove tačke, istupali su pojedini pukovi vojske i vežbali svoje posebne tačke i to: 4. pešadijski puk iz Martinsčice, kojima je senator Reynald u ime francuske armije darovao srebrni bokal, a vodji puka zlatnu iglu. Općinstvo je ovaj događaj popratilo uzvicima: „Vive la France!“

Zagrebačka podoficirska škola u broju 216 pitomaca izvodjela je odlično vežbe s puškom

Javnu vežbu zaključio je jedan odelo vojnika vežbajući proste vežbe, bio je to užički puk.

Veličanstveno je zaključen i ovaj dan. Snaga ideje Sokolstva u vojsci vidno se manifestirala i osetila. Bratstvo češkoslovačke i jugoslovenske vojske postalo je trajno, a Sokolstvo toga dana bilo je sretno, jer je videlo da ideja Sokolstva ne može da umre, jer je ona ne samo deo duše Sokolstva nego deo duše vojske, deteta i naroda. Pred stranim svetom dokazali smo, da i ako mladji i još neorganizovani, to smo ipak, kao idealisti znali i mogli provesti ono, što je za mnoge organizacije istoga karaktera kao i Sokolstvo, tek — želja i samo želja. Budimo svesni toga, budimo ponosni i daljnji je uspeh siguran. Večer toga dana bio je kao i prvoga dana posvećen umetničkim zabavama i priredbama, od kojih odnese pobedu svojim utiskom na nas sve, serenada na ljubljanskom gradu.

Serenada je završena slavenskom pesmom: „Ej Sloveni!“ na što je masa sveta klicala: Živela Jugoslavija!

Konac sleta 15. avgusta 1922.

Dolazi završetak sleta. Rano u jutro na Dunajskoj ulici skupila se sokolska armada u broju 12.000, sa 120 zastava i 20 glazbi. Na čelu povorke stupa naše i češkoslovačko starešinstvo a za njima delegati inozemstva i međunarodna odeljenja i t. d.

I sva ta masa Sokolstva. prolazi ulicama grada Ljubljane, pozdravljena od starih i mladih, prijatelja čak i neprijatelja.

Sve te mase sokolske svrstale su se na Kongresnom Trgu. Formiranje skupa za čas je prekinuo dolazak kralja. Njegov dolazak

medju nas, a naša ljubav prema njemu u tili čas pretvorilo se u manifestaciju za koju nema reči. Dugo je trebalo, a da se mase Sokolstva i Naroda umire.

Kad je nastala tišina, pozdravljeno je Sokolstvo u ime grada Ljubljane od Dr. B. Senekovića. U ime Sokolstva zahvalio se brat Ravnihar, a posle njega doneo nam je pozdrav brat Dr. Scheiner od Č. O. S., a brat Dr. Ribar od narodne skupštine. Po svršetku bio je mimohod Sokolstva pred kraljem i vladom. Kralj je pod utiskom tih momenata, napisao poslanicu Sokolstvu kojom Sokolstvo može biti ponosno medju sobom i pred drugima.

Posle podne toga dana bio je opetovan isti program kao i u nedelju. Večer je bio čas oproštaja.

Nekoliko reči posle sleta.

Slet je dovršen, on nam je pokazao gde su nam pogreške, a gde su nam dobre strane rada. U tome, kako ćemo znati pogreške popraviti, a dobre strane razviti, leži uspeh ideje Sokolstva kod nas. Shvatiti Sokolstvo kao opštu narodnu stvar, a ne ličnu i malenu, a zatim dovesti problem narodnoga života u sadašnjosti i obzirom na budućnost Jugoslovenstva, Slavenstva i Čovečanstva u sklad sa problemom Sokolstva i obratno — jeste bitan zadatak našega Sokolstva. U protivnom Sokolstvo može obstati, ali kako dok čini ovaj razmer: 12.000.000 duša Jugoslavije, a tek 40.000 Sokola i Sokolica? Ne mislim, da ceo Narod bude organizovan u Sokolstvu, već mislim, a i sigurno držim, da je glavno da ceo Narod misli kao Sokolstvo. A ovo ne može da se postigne radom samo medju nama i oko nas, već radom nas i oko nas, medju vojskom, školom i selom. Prvi uslov za to jesu reči kojima sam počeo da opisujem slet, a to su: „Verujemo, da samo složne i zagrljene idejne i tehničke snage naše mogu da budu siguran temelj daljeg razvoja, napretka i cvetanja Sokolstva.“ (S. Glasnik). To napisah, jer držim, da će vreme i daljnji rad to pokazati.

Dušan M. Bogunović

Просветни рад соколства.

Практична упутства.

Опште црте просветног соколског рада.

У земљи Срба, Хрвата и Словенаца ниједно поколење није уживало благодети мира. С једне стране груби Азијати, помоћу верског фанатизма, спречавали су сваки културни развитак; с друге стране Латини, помоћу преваре куповали су читаве крајеве нашега народа као робље; с треће стране „просвећени“ Германи, измешани са Монголима, добродушно „помагаху“ нашим дедовима да сеју своје кости дуж Саве и Дунава.

Само груба сила могла је да прекине ово несносно стање. Јака мишица и челична потреба наших предака. Физичка снага нашега народа нарочито се показала у овом светском рату. Далеко смо од тога да помислимо да нам иста није више потребна. Напротив, њу треба потпуно очувати, ако желимо очувати тековине уједињеног народа. Са топом, коњем и пешачким цокулама не можемо се одржати на сталној висини физичке снаге. Но ако томе придодемо вољу, снагу, душу, још већма ћемо ојачати.

Стварањем новог југословенског соколства, ми мало се не уступа од старог начина соколовања. Шта више, соколство допуњује своје празнине, развија се поред физичког и у духовном правцу. То и јест прави задатак соколства. Хоћемо савршене људе, не у апсолутном смислу, већ људе са равномерном телесном и душевном снагом. Зашто да жуљевите, испуцане руке ратара не држе књигу и новину у руци? Зашто да чиновнички, танки, суви прети не ухвате вратило у соколани, кад им је „испод части“ да држе држаље у својој башти? Зашто те поделе на кржљаве духом и кржљаве телом?

Није овде у питању осамнаестовековна илузија Жан-Жак Русоа, нити је по среди Толстојева „нова наука“. Код нас је сува стварност. Доста смо ми живели по пола живота. Доста смо оштрили јатагане, нек мало угладимо и мозак. Али не ми грађани, варошани, који смо већ пожутели од глађења мозга. Нама треба крви, жилавог меса и јакост костију. Сељаку треба писмености, знања.

Соколство је позвано да *ствара*. Држава је створена — треба јој дати *душу*. А ово се фразама не може учинити. Зато следећа упутства, која сам у ово неколико страница прибрав, многе, можда, неће одушевити књижевном вредношћу. Мени је био циљ да просветни рад у соколству пође практичним правцем, те да у нашем културном делању буде јединствен *ред, рад и успех*. Ми, соколи, истакли смо се као безгранични поборници потпуног народног јединства. Зато и акција на просветном пољу мора бити јединствена.

Соколске библиотеке.

Пропагирање соколске идеје се одлично врши држањем предавања. Али често, овај начин ширења соколства је веома тежак. Прво, у мањим местима нема довољног броја интелигентних људи, који би стално држали предавања, а друго, у већим градовима слична предавања се не посећују као што заслужују.

Зато се ширење соколства и просвете у опште може врло успешно вршити књигом, то јест оснивањем библиотеке.

Али како да се дође до књига? На врло прост начин. Свако друштво добија од савеза или од жупе многе књиге да подели међу својим члановима. Тиме се већ води нека евиденција о књигама. Дужност је књижничара да набави каталоге разних књижара, па да у њима пронађе згодне књиге и разна издања разних библиотека, у почетку оних, које су најјевтиније. На пр. књижице *Мостарске мале библиотеке*, па онда *Просветне библиотеке*, *Модерне Књижнице* и т. д. Кад набави неколико стотина таквих малих књига, може онда стећи већи број читалаца, те ће наступити веће интересовање, које опет књижничар треба да искористи тако, да му многи чланови поклоне или сакупе књиге за библиотеку. Осим тога књижничар би могао да ради на томе да се у току године једаред или дваред приреде концерти или забава, искључиво у корист библиотеке. У том послу он треба да је сам иницијатор, а да не чека све од председника. Истина, књижничарски посао је веома неблагодаран, али га ипак може лако обављати човек који воли књигу, који зна какве читаоце има, који

је свестан да је његова библиотека расадник најплементијег семена.

До сада се у соколству није могла, а често није ни смела да види свака књига. Али сад је време да се на читање обрати већа пажња.

Соколске читаонице.

У мањим местима, нарочито у селима, није могуће основати већу библиотеку; или, ако се баш и оснује, иста се не може довољно искористити.

Зато је много боље по селима оснивати соколске читаонице. Ту се народ радо скупља, да чује „шта је ново“. Неколико озбиљних политичких листова, неколико одабраних часописа, као и периодична издања соколског савеза, соколских жупа и друштава, па је већ довољно за једну сеоску читаоницу.

Сваки житељ дотичног места треба да има слободан приступ у читаоницу. Политичка убеђења и лична расположења неби смели бити узрок слабе посете ове читаонице.

У читаоници би се могла одржати с времена на време тако звана „случајна предавања“. Ово замишљамо тако, да кад је неким људима потребно извесно објашњење, соколско друштво је дужно одредити дежурне чланове, који ће растумачити она питања, која би се случајно поставила од неколико читаоца у читаоници. За соколство је овде корист што практично шири своје идеје у народу, а за народ опет корисно је што се увек може обавестити код својих сокола, који му истински желе добра.

У колико, дакле, библиотека има у себи више озбиљности, управо више теоријског садржаја, у толико читаоница има свог практичног значења, т. ј. она је локална, временска, те је баш стога од велике потребе.

Где нема ни соколске библиотеке ни соколске читаонице, ту управо не постоји потпуно соколско друштво.

Веза друштава и јавних институција.

У наше доба је подела рада учинила да се дође до веома савршене технике у свима гранама друштвеног живота. Исто тако и у соколству мора бити тачне поделе

рада. Нико не сме чекати да неко други изврши његов посао нити опет други треба туђе послове да обавља ако није нарочито позван или ако по среди није нарочити интерес.

Да пређемо одмах на ствар, да бисмо горње објаснили. Нашем главном органу „Соколском Гласнику“ пребацује се да није „огледало“ југословенског соколства. Држимо ово као тачно. До кога је кривица? Само до друштава, т. ј. до њихових функционера. Приреди се предавање, прикаже се позоришни комад, учини се излет и одржи јавна вежба, оснује се читаоница, образују се одсеци у техничком или просветном одељењу — а извештај о томе ником се се не шаље. Лепо је и похвално је што год се добро уради у једном друштву, али то није довољно, — треба известити жупу о свакој, па и најмањој акцији која се у друштву учини. Тајник је у првом реду позван да извештава жупу о свему. Међутим, у многим нашим друштвима су тајници нека врста почасних изабраника, који сем савесног истицања своје титуле не раде ништа. Чекају да старешина „као глава друштва“ врши све. У већим местима постоји опет и друга врста тајника: они би да дају „директиве“ без којих, сматрају, друштво би пропало. То изазива код чланова негодовање и оправдано протестовање због мешања у туђе послове.

Укратко, због олаког схватања дужности чланова управног одбора, до сада је постајала врло слаба веза између соколеких друштава, зато и савезна управа нема јасну слику жупа.

Поред дописивања са жупом, тајник друштва или председник културно-просветног одељења треба да се дописује са другим јавним институцијама, нарочито са јачим дневним листовима. Штампу треба искористити и користити јој. Како би се радовала поједина уредништва наших већих листова кад би им се послао по који допис о соколском раду из кога заборављеног пограничног места. Зато баш тајник и председник треба да буду они који су најписменији у једном месту. Бар соколство не треба да зна за изузетке у том погледу.

Излети и јавни часови.

Соколски излети са јавним часовима чине се у главном кад је топло, т. ј. у пролеће, у лето и у рану јесен. Ту иступа цело соколство једнога друштва. Технички и просветно-културни одсек подједнаке делатности имају. Ти мали соколски излети су припрема за соколске слетове.

Да би се ма како мали излет приредно потребно је:

1) Одредити чланове и чланице који могу ићи на излет. Најбоље је ако сви иду, јер избегавају евентуалне препирке, које би наступиле пре или после излета.

2) Начелник пре поласка на сваки излет мора држати кратко предавање о важности излета. Нарочито тачно има да представи члановима докле се протеже њихова слобода на излету.

3) Председник културно-просветног одељења, или његов заменик, мора у напред одредити какав се програм, поучни или забавни, има изводити и приказати становницима места до кога се излет прави.

4) Ако се у месту самог соколског друштва приређује јавни час, безусловно треба да иступи и просветно одељење поред техничког. Иступи ли само једно, онда је рад полован, онда соколство тим јавним часом не приказује целину соколског програма.

5) Ко би при овим излетима или јавним часовима учинио ма какав и ма колико мали преступ треба га строго казнити, било на основу соколских правила или по одлуци управнога одбора дотичног соколског друштва.

Дужности председника културно-просветног одељења.

Председник културно-просветног одељења је главни инспиратор сваког просветног рада у његовом друштву или његовој жупи. Његова делатност је двојака: у соколској организацији и ван ње.

У соколској организацији он ради: 1) На општој писмености и просвети соколских чланова. 2) На усавршавању већ стечених душевних способности чланова. 3) На тачном разумевању соколског програма и идеје код чланова. 4) На стварању нових снага за просветну пропаганду у соколству.

Ван соколске организације он у главном ради: 1) На упознавању шире масе са соколским програмом. 2) На придобијању нових приврженика и заштитника соколства. 3) На растурању соколских едиција у народу. 4) На придобијању дневне и периодичне штампе за соколску идеју. 5) На узајамном раду са свима месним или околним просветним институцијама.

Сем ових, овде предвиђених, група рада, којима се председник има бавити, постоје друге. Њих увађа и на њима ради сам председник, према приликама свога места и околине, За такве случајеве он сам себи ствара програм, који мора бити до детаља предвиђен.

Ограничићемо се на објашњењу група, које су горе истакнуте.

Општа писменост и просвета код наших чланова на селу или мањим градовима, није баш најбоља. Ту треба почети изнова. Па чак и у већим градовима треба исто чинити, јер ту је и оно мало знања стечено неправилним путем или иде на то, да једном постане чак и штетно. Ако има неписмених, председник мора одмах основати *аналфабетски курс*, па тек после тога почети са предавањем, оснивањем библиотеке или читаонице. Члановима, који су нешто мало писмени треба дати одговарајућу лектуру. Како ће културно-просветно одељење до ње доћи, изложили смо у рубрици: библиотеке и читаонице.

Усавршавање стечених душевних особина код чланова је најважнији део рада начелниковог међу соколима. Ту треба да се покаже сав напредак соколства. Нарочито треба развити смисао за *дисциплину* и сталну *вољу* за рад. Овде не разумемо дисциплину у војничком смислу, већ у смислу карактерне особине једног сокола. Треба га убедити да задатој речи одговори и по цену живота; да наредбу изврши и кад се не слаже с њом, па после наредбодавца да критикује на зато одређеном времену; да трпи све увреде догод му се не укаже прилика да ради њих добије задовољштину било од управног одбора или суда части, да братство у соколству не сматра као потцењивање своје старије браће било по њиховој функцији у соколском друштву или по њиховом положају ван друштва; да у со-

колству нико и ништа не може бити тако јако, да би га навело на резигнирано иступање из соколских редова.

Тачно разумевање програма и соколске идеје, код многих чланова целокупног нашег соколства тек је у почетку. Негде га у опште нема. Као што је задатак усавршавања чланова важан, тако је рад председников на тачном разумевању идеје огромно тежак. Ту се не сме доћи до разочарања. Начелник мора у напред да зна да се многи чланови уписују у друштво ради личног да не кажемо себичног задовољства, и с тим треба да рачуна. И у колико буде председник могао окрњити од тога њиховог личног, у толико ће урадити на разумевању соколске идеологије.

Сшварање нових снага је такође тежак задатак. Овде се нарочито треба чувати похвала оним члановима, који нешто обећавају као будући соколски пропагатори. Сваком треба одати признање, али похвалу треба оставити за старије године, кад уображење не може да се појави у јакој мери. Сувише топла похвала, може наше младе соколе да одведе странпутицом. Председникова хвала треба у главном да се састоји из речи: „Сад је врло добро било, и надам се да ће у будуће бити и одлично“. Овим се даје нови полет, који ће очеличити нове снаге.

Што се тиче рада председника културно-просветног одељења ван соколске организације, ту се не могу давати пира објашњења. Све зависи од умешности његове. Ако уме да се пађе према својој средини, успех ће бити сигуран. Само треба ипак напоменути како ће најлакше придобити штампу за соколску идеју. Пре свега мора често да саопштава појединим листовима што је позитивно урадило његово соколско друштво не само у поједином просветном правцу, већ у опште у културном напретку његовог места или краја. Та саопштења, или како се у новинарству зову дописи, треба да су *крашки, јасни, исштиниши и занимљиви*. У њима не сме бити ничег личног, то јест дописник не сме износити своје погледе или сентенције, јер је онда близу могућности, да му дотични лист допис не уврсти.

Дужности тајника културо-просветног одељења.

Председник к. п. о. не може ништа учинити ако се никада не може ослонити на свог тајника. Сам тајник мора имати извесне иницијативе, поред оног општег, аутоматског посла, што га врши у одељењу. Он управо помаже председнику у добрим идејама за пропаганду соколских идеала.

Ми до сада нисмо готово нигде имали озбиљно организована просветна одељења, па према томе у просветним одељењима негде има а негде и нема тајника. Где га има, он зна да *треба* да ради, али шта и како, то нигде није изрично наведено.

Ево од прилике неколико тачака, под које се може подвести рад тајника културно-просветног одељења.

1) Тајник врши *кореспонденцију* одељења и према друштву и према другим личностима или корпорацијама, увек уз потпис председника одељења.

2) На седницама одељења води записник. Поред записника чува целокупну архиву одељења.

3) У протокол културно-просветног одељења уводи сваки акт или писмо, што се односи на одељење. У овај протокол уводи и писма која се од одељења шаљу ма коме лицу или друштву, са напоменом шта је била садржина писма.

4) Ако се у дотичном месту оснује аналфабетски курс, он врши целокупну администрацију курса, саопштавајући начелнику о сваком детаљу у курсу.

5) Приликом приређивања соколских вежби, предавања, представа, концерата, он се стара о реклами, т. ј. води рачуна о томе, да ли сваки становник тога места зна о иступању соколског друштва у одређеном времену и месту.

6) Са начелником техничког одељења и осталим предањацима, стара се о растуривању улазница за дотичну соколску приредбу.

7) Саставља програм за седнице одељења. Исто тако се стара о програму села или концерта, што одељење приређује, у договору са тајником техничког одељења, ако у програму има тачака са вежбама.

8) Ако у културно просветном одељењу постоји дилетанска група, потпуно се ставља на расположење редаклеу позоришног комада, што се приказује, без поговора извршује наредбе редаклеа, а доцније, на седници одељења, дужност му је да га критикује, како би се у будуће избегао неуспех, ако га је било.

Дужност књижничара културно-просветног одељења.

Књижничар је главни помагач председнику и тајнику одељења. Док они више речју шире соколску пропаганду, он то врши књигом. Он у главном:

1) Води бригу о увећању броја књига у књижници.
2) Препоручује члановима соколског друштва књиге на читање, и бар донекле води рачуна о томе, да ли они те књиге читају или не, ако не, зашто?

3) Договара се са начелником које књиге би требало набавити, а које би евентуално требало избацити из књижнице.

4) Даје иницијативу председнику, на који би се начин могла прибавити материјална средства за куповину књига.

5) Од грађана и пријатеља соколства, тражи књиге на поклон, и прима их ма како оне старе биле по свом издању. Онда, ако не одговарају библиотеци, у договору с начелником тражи начин да их промени за друге књиге, које су потребније или zgodније за чланове.

6) Библиотеку увећава тако, да бар донекле задовољи разне укусе својих чланова. Све чланове соколског друштва наговара да поклоне по коју књигу соколској библиотеци, како би се створио мали центар за разне књиге, које би могао онда сваки члан искористити.

7) Администрацију књижнице врши помоћу:

а) Картона, који су велики од прилике 10 цм. Ови картони су у дну пробушени, навучени на једну жицу и смештени у неку кутију. Чланови по њима траже књиге.

б) Листа, за издавање књига на читање. Ови листови се цепају, и један део остаје онде, где је била књига,

коју члан узима на читање. Кад члан врати књигу и други део листа, онда се књига остави на своје место а оба дела се чувају за стварање статистике о читању књига.

п) Протокола, у који мора ући свака књига, која ће бити својина књижице. Протокол има оне исте рубрике, које и картони имају.

* * *

Овде су само у главним цртама изложена практична упутства за ширење просвете у соколству и ван њега. До савезног старешинства сада стоји да се више заинтересује за просветни рад соколства и да Савезно Културно Просветно Одељење даје директиву свима жупама, које ће главне принципе директиве спроводити и остваривати према својим локалним приликама. Ако пак последица ових упутстава буде бар озбиљно помишљање на вежбање духа, поред вежбања тела — и то ће бити доста.

М. Штанојевић.

Od uredništva i administracije.

Sa ovim brojem završuje Sokolski Glasnik kao zvaničan organ Jugoslovenskog Sokolskog Saveza i Saveza Českoslovačkog i Jugoslovenskog Sokolstva četvrtu godinu svoga života.

Uprava Sokolskog Glasnika se najsrdačnije zahvaljuje svoj braći i sestrama, koji su u bilo kojem pravcu pomogli, da se Sokolski Glasnik podigne do visine, koja je dostojna našeg ujedinjenog i moćnog Jugoslovenskog Sokolstva i koji su omogućili da se postigne ono, što je Glasnik preduzeo sebi kao zadaću, kad je pod redakcijom Zagrebačkog Sokolstva u mjesecu januaru 1919. godine počeo izlaziti. Napose hvala onoj braći, koji su me u toj saradnji lično zadužili!

Kako je gore rečeno, Sokolski Glasnik je počeo izlaziti u mjesecu januaru 1919. godine bez jedne pare kapitala te kod današnjih teških prilika, nečekujući na čiju pomoć, uz neznatnu pretplatu išao napred, dok nije u svojoj četvrtoj godini postigao visinu od svojih 4250 pretplatnika, što znači da je pomoć braće i sestara u sakupljanju pretplatnika i dobrovoljnih priloga bila iskrena i izdašna i da je samo na taj način materijalna strana listu bila osigurana i jak temelj udaren.

Uprava Sokolskog Glasnika vršeći svoju administrativnu stranu vršila je podjedno i dužnosti u davanju raznih informacija društvima i pojedincima u svim sokolskim pitanjima (osnivanje novih društava, sletovi, razne sokolske knjige i edicije itd.). No kako su to bila pitanja često puta od veće važnosti po razvitak našega Sokolstva, to je uprava lista bila uvijek pripravna, da na takove upite i želje hitno odgovori ne gledajući kod toga na gubitak vremena i na materijalne žrtve za poštarinu i t. d.

Obazirući se na sve nedaće i poteškoće oko vođenja uprave Sokolskog Glasnika, koji je pod najtežim prilikama pred 4 godine počeo izlaziti, moram iskreno priznati, da vođenje uprave nije bila lahka i jednostavna stvar, jer je redovitom izlaženju lista, koje je inače vrlo važno, često puta sprečavao štrajk slagara i nestašica papira, a da i ne govorim o drugim manjim i većim preprekama tehničke i financijske naravi. Ipak sam sve te dužnosti rado savladavao i težio samo za tim, da se list postavi na svoje vlastite noge obzirom na materijalno stanje, odnosno na broj pretplatnika pa se može mirne duše reći, da je broj pretplatnika na Sokolski Glasnik zadovoljavajući, jer broji preko 10 % od sveukupnog broja našega članstva.

Kako prvi broj 5-te godine Sokolskog Glasnika izlazi u sjedištu Saveza u Ljubljani, to ja kao dosadašnji njegov upravnik završujem koncem ove godine svoje djelovanje i molim braću koja su se dosad na mene lično, odnosno na upravu lista u Zagreb, obraćali da se u buduće za sve potrebe obraćaju na administraciju Sokolskog Glasnika u Ljubljani, Narodni Dom, a za sve ostale informacije izravno na starješinstvo Jugoslov. Sok. Saveza te da i nadalje pomažu naš list bilo brojnom pretplatom, bilo dobrovoljnim priložima, kao što su to i dosad činili.

Zdravo!

Tošo Janjanin

Svim društvenim funkcionarima i saradnicima Jugoslov. Sokolskog Glasnika.

U smislu zaključka zagrebačke glavne skupštine biće iduće godine sjedište Jugoslov. Sokolskog Glasnika u sjedištu saveznog starješinstva, u Ljubljani.

Za urednika izabralo je starješinstvo brata Miroslava Ambrožića.

Starješinstvo upozorava, neka se svi dopisi i pismeni pri-
lozi za Jugoslov. Sokolski Glasnik šalju na adresu brata urednika
(Ljubljana, Erjavčeva cesta 4/II), a novčane pošiljke na saveznu
pisarnu sa oznakom, da su namijenjene Jugoslov. Sokolskom
Glasniku. Isto tako neka se šalju i pretplate i reklamacije sa-
veznoj pisarni. — Zdravo!

Starješinstvo Jugoslovenskog Sokolskog
Saveza.

Dr. Riko Fuks,
I. tajnik.

Dr. Vladimir Ravnihar,
starješina.

Jugoslovenski Sokolski Savez.

Starešinstvo J. S. S. ki je bilo izvoljeno na glavni skup-
ščini v Zagrebu se je konstituiralo sledeće:

Starosta dr. Vladimir Ravnihar,

1. podstarosta dr. Lazar Car,

2. „ Gjuro Paunković,

3. „ Engelbert Gangl,

1. tajnik dr. Riko Fux,

2. „ Ivan Bajželj

Blagajnik Bogomil Kajzelj,

Statistični odsek Veri Švajgar,

Organizacijski in manjšinjski odsek Franc Šlajpah,

Prosvetni odsek: dr. Viktor Murnik, dr. Hadži, Engelbert
Gangl,

Gospodarski odsek: dr. Julij Deu, Vilko Turk.

Jugoslovenska Sokolska Matica: Aleksander Kostnapfel,

Arhiv: Marolt in Trdinova,

Zdravstveni: dr. Matija Ambrožič,

T. O. načelnik dr. Viktor Murnik,

1. namestnik Miroslav Ambrožič,

2. „ Miroslav Vojinović

3. „ Branko Palčić.

Ostali člani starešinstva:

dr. Laza Popović, Zagreb, J. Nenadović, Niš, Dončević, Osijek,
urednik Jugoslov. Sokolskega Glasnika za l. 1923. br. Miroslav Am-
brožič, Ljubljana.

Seje starešinstva se vrše vsak torek ob 8. uri zvečer.

Dr. Riko Fuks,
tajnik.

Dr. Vladimir Ravnihar,
starosta.

Шаљите претплату за „Сок. Гласник“

Zapisnik

III. glavne skupščine Jugoslov. Sokolskega Saveza,

dne 29. oktobra 1922. v Zagrebu. (Saborska dvorana).

Predseduje starosta br. dr. Ravnihar. Navzoči: br. dr. Car, Paunković, Gangl, dr. Fux, dr. Murnik, Vojinović, Kuček, Kajzelj, Bajželj, Švajgar, Dončević, Milčinić Adela, Gradojević, Ambrožič, Čobal, Šlajpah, Susnić, dr. Laza Popović in delegati žup: Banjaluka, Beograd, Bjelovar, Celje, Kragujevac, Kranj, Ljubljana, Ljubljana I, Maribor, Mostar, Niš, Novi Sad, Novomesto, Osijek, Rijeka, Sarajevo, Split, Tuzla, Vel. Bečkerek, Zagreb in ameriške žube v Oaklandu. Skupaj 82 delegatov.

Br. starosta otvori sejo, konstatira sklepčnost in poroča, da je zapisnik, osiješke skupščine overovljen. Za zapisničarja imenuje br. Bajžlja in Kuščerja, za overovatelje pa br. dr. Kosića, Zakotnika in Bogunovića, Poroča, da ČOS pošilja bratske pozdrave današnji skupščini in ji želi mnogo uspeha. Kot svojega zastopnika pošilja podstarosto br. V. Stepaneka, znanega prijatelja jugoslovenskega Sokolstva. V iskrenih besedah pozdravi nato br. Stepaneka, ki mu skupščina priredi navdušene ovacije. Brat starosta nadaljuje:

Bratska skupščina! Bratje in sestre! Srečno naključje je, da zboruje skupščina J. S. S. baš na obletnico našega osvobojenja. Loteva se nas svečanostno raspoloženje. Oživljamo spomin na oni najpomembnejši trenutek naše tužne povestnice, ki smo vrgli raz se spono in verige, ki so nam stoletja žulile naše ude ter davile našo dušo. Svoboda! Lepa je ta beseda, pa še lepša nje vsebina, dostikrat in marsikomu še nepojmljiva.

Dolžnost naša je, da se ob tem trenutku s livaležnostjo zopet in zopet spominjamo vseh, ki so nam pripravljali in briborili svobodo. Spominjamo se hrabre srbske vojske in njenega naroda, na čelu mu kralj Osvoboditelj Peter I. (Zborovalci se dvignajo in zakličejo: Slava! Slava! Slava!) in sedanji naš junški vladar Aleksander I. Spominjamo se vseh onih herojev hrvatskega in slovenskega rodu, a zlasti onih sokolskih borcev, ki so radovoljno prelili svojo srčno kri za svobodo svoje domovine in našega celokupnega naroda. Spominjamo se neizmernega trpljenja jugoslovenske žene, ki je brez solza, zavestne in ponosne duše polagala žrtve na oltar domovine. (Odobranje).

Dolžnost naša je, da se ob tem spominu zavedamo, da se nam je vsem onim bezprimernim žrtvam oddolžiti, ne samo s svečanim obećanjem, da se hoćemo izkazati vredne svoje svobode, marveć s smotrenim, neprestanim in nesebićnim delom za porast in povzdigo našega naroda ter njegove edinstvene države. Delo sokolsko pa bodi tu na prvem mestu.

Starosta br. dr. Ravihar je nato prećital in predlagal vsebino brzojavk Nj. Vel. kralju Aleksandru in predsedniku dr. Masaryku. Brzojavki se glasite:

Njegovom Veličanstvu Kralju Aleksandru — Beograd.

Redovita glavna skupština Jugoslovenskog Sokolskog Saveza sakupljena u onoj sabornici, u kojoj je prije četiri godine na današnji dan hrvatski sabor proglasio nezavisnost i oslobodjenje od Austro-Madžarije i ovlastio Narodno Vijeće SHS, da sa ostalim krajevima Jugoslavije prekinutom teritoriju jednu jugoslovensku narodnu državu, poklanja se Vašem Veličanstvu kao prvoborioncu za oslobodjenje i ujedinjenje celog jugoslovenskog naroda. — Starosta dr. Ravnihar.

Prezident Masaryk, Praga.

Jugoslovenski Sokolski Savez zbran na svoji glavni skupščini v Zagrebu se spominja velikega praznika oslobodjenja češkoslovaškoga naroda, mu k tej veličastni narodni slavi iskreno čestita in prezidenta te svobodne države, našega milega brata po mišljenju in delu, navdušeno pozdravlja. — Starosta dr. Ravnihar.

Br. starosta nadaljuje: A še eno eno je, kar mi je na srcu in kar mi dovolite, da poudarjam, preden preidem na dnevni red današnje skupščine. Posebna radost mi je, da zboruje skupščina vsega jugoslovenskega Sokolstva srbskega, hrvatskega in slovenskega naroda pa edinstvene jugoslovenske nacije v kraljevem Zagrebu. V tem kulturnem središču hrvatskega dela našega naroda, na teh klasičnih tleh žarke narodne zavesti in prosvitljivosti, narodove časti in ponosa, v tem častitljivem hramu hrvatskega Sabora in narodnega Veča, ki je doživljal znamenite historične trenutke v borbi za osvobodjenje svojega naroda, — tu zboruje JSS v verni tradiciji idej, ki so jim bili prvoboritelj najboljši sinovi naroda hrvatskega. Čast mi je, da morem s tega mesta kraljevemu Zagrebu napraviti globok poklon Beograd, Zagreb, Ljubljana — tri prestolice našega naroda mlade države, tri tečaji našega edinstvenega kulturnega, gospodarskega in državnega življenja. V vsej iskrenosti kličem Zagrebu sokolski — Zdravo. (Živahno odobranje).

Najznamenitejši dogodek prošlega leta v sokolskem našem življenju je bil I. jugoslovenski vsesokolski zlet v Ljubljani.

Prosim bratsko skupščino, da vzprejme opravičenje odbor, da smo s kupščino nekoliko zakasneli. Vzrok temu zakašnjenju je naš zlet. Intenzivno delo in priprave za zlet niso dopuščale kakenga prekinjenja, ne glede na to, da bi bilo starešinstvu, na kojega ramenih je slonelo vse ogromno delo, fizično nemogoče, da bi vršilo temeljito pripravo za skupščino.

Ne imejte, bratje in sestre, za samohvalo, ako ugotavljam, da nam je zlet uspel v vsakem pogledu, celo, da nam je po sodbi nepristrancev uspel sijajno. Tej sodbi se je pridružila tujina, to sedbo je — kar nam je v posebno zadoščenje — podčrtalo bratsko Sokolstvo naroda češkoslovaškega. (Zdravo. So bile morda hibe, ki jih nikakor nočemo prikrivati, marveč nasprotno spoznavati, zato da jih v bodoče popravimo in se jim

izognemo; toda iskati dlake v jajcu, ako bi s takimi ob tako ogromni prireditvi, zlasti zaradi nezadostno nam na razpolago danih sredstev, neizbežnimi nedostatki hoteli zmanjšati celotni uspeh. Moralni uspeh — predvsem. Z našim zletom je misel sokolska slavila svoj triumf in svojo zmago na tleh jugoslovenskih. Ni je narodove institucije, ki bi sloneča na svobodnem in zadovoljnem združenju, danes zmogla kaj enakega, ki bi razgibala narodove množice ter jih potegnila za seboj. Vzrok ne leži v zunanjem blesku, marveč v globini naše ideje in v delu, ki ga ona nalaga narodu v svrhu svojega udejstvovanja. Dokaz temu naše telovadišče, ki so ga oživljali tisočeri naših telovadcev, ki je na njem sokolski vadbeni sestav odnesel prvenstvo, ki smo na njem pred očmi našega naroda in pred kritičnimi očmi tujine polagali račun o svojem notranjem delu. Ta račun je tem zadovoljivejši, ker je bila na drugi strani tehtnice mladost naše organizacije, ki se nahaja šele v početku svoje zgradbe in pa poteškoče ki smo jih morali premagovati.

Ne samo dolžnost srčna potreba mi je, da danes iz tega mesta izrekam svojo najiskrenejšo zahvalo vsem, ki so pripomogli k našemu zmagovitemu uspehu. Ako hočem biti vljuden, moram pričeti pri naših ljubih gostih ter predvsem izreči zahvalo Evropski telovadni zvezi, da se je bila odločila prirediti mednarodno tekmo baš o priliki našega zleta. Ni sumnje, da je to dejstvo močno dvignilo pomen našega zleta, ki je s tem prestopil ozke meje domače prireditve ter se povspel do mednarodne pomembnosti.

Češka Obec Sokolska je nastopila z vsem svojim sijajem, kakor bi bila to njena lastna prireditev. Posetila je naš zlet s svojimi najboljšimi izabranimi silami, ne da bi pri tem štedila velikih materialnih žrtev.

V posebno radost nam je bil poset češkega sokolskega naraščaja. Ta dan pobratimstva naše in češke sokolske mladine nam ostane v nepozabnem spominu. Danes še ne moremo preceniti njega dobrodejnih posledic. Naj ne bo prazna želja, ki jo izrekam, da bi ti medsebojni poseti mlađine obeh narodov postala stalna naša institucija.

Br. starosta predlaga, da se odpošlje starosti ČOS bratu Scheinerju ta-le brzojavka:

Jugoslovenski Sokolski Savez zbran na svoji glavni skupščini v Zagrebu, pošilja Tebi, dragi brat starosta, iskrene pozdrave s prošnjo, da jih tolmačiš vsej veliki in ponosni rodovini češkoslovaškega naroda, Tebi in vsakemu: Zdravo! in Na zdar! — Starosta dr. Ravnihar. (Odobranje).

Zahvalo mi je izreči naši vladi, centralni kakor pokrajinski, zahvalo, zlasti naši narodni vojski, ki je brez pomisleka stopila v vrste sokolske ter si v bratskem sodelovanju osvojila misel sokolsko; zahvala vsej naši javnosti, ki je razumela pomembnost

priređitve ter jo smatrala, kakor nekđaj Grki svoje olimpijske igre, kot častno zadevo vsega naroda.

In sedaj naj bi izrekel zahvalo Vam, bratje in sestre, pa ne vem, kje bi pričel. Moral bi Vas imenovati vse, vse Vas brate in sestre od Triglava pa doli do Skoplja. Vsakdo je prispeval po svojih najboljših močeh. Da je stal naš tehnični odbor na višku svoje naloge, mi ni treba omenjati posebe. Lokalni zletni odbor pa je prekosil samega sebe v izredni požrtvovalnosti. Vas vse je vodila ljubezen do sokolske ideje.

Ne zaradi sebe samih, zaradi stvari, zaradi ideje sokolske, ki smo jo hoteli prikazati svojemu narodu v vsej njeni lepoti in čistosti in v njeni bistvenosti, in zaradi tega naroda samega, ki si je osvojil misel sokolsko, da ga predstavimo tujini kot kulturni činitelji, brez katerega se ne bodo več smeli sklepati nobeni mednarodni računi. A še nekaj smo hoteli, hoteli smo afirmirati politično misel Sokolstva, misel o ujedinjenju našega naroda v edinstveni njegovi državi. Ta afirmacija se je nam popolnoma posrečila, ta je kot taka pripomogla k konsolidaciji notranjih naših razmer ter k učvrščenju prestiža naše države.

To stran pomembnosti zleta je mogla pojmiti naša celokupna vlada, naš kralj, ki je spočitano naslovil na Sokolstvo uprav kraljevske besede. Last non least, naj mu današnja skupščina izrazi našo najudanejšo zahvalo, (Živel kralj). Naj si njegove dragocene besede vsakdo zapiše v svojo duso, naj jih ponavlja, kakor vsakdanji evangelij, naj te spremljajo ob vsakem tvojem ravnanju, da se boš izkazal vrednega, kakor najvišjega odlikovanja, ki se je moglo doseči.

Zlet nam je vrget v naročje veliki moralni zaklad. Storili bi neodpušten greh ako bi ga ne hoteli ali ne znali iskoristiti. Ponuja se nam delo, ki mora iti na širino (organizatorično) in v globino, da postane intenzivnejše tako v celoti kakor v naših edinicah v vseh granah ki jih dopušča misel sokolska. Prav v pričakovanju moralnega uspeha smo v pretečenem letu osredočili vso svojo delovno silo na čim dostojnejšo in čim popolnejšo zletno prireditve, pustivši za to dobo nekotno na stran ono redno potrebno delo, ki edino po preteku več let omogoča tako veliko in vedno dovršenejšo prireditve. Kar smo v tem pogledu v prošlem letu zamudili, moramo sedaj nadoknaditi v podvojeni meri.

Mimo enega dogodka minolega poslovnega leta ne morem iti mimo, tembolj ker je bil ta dogodek trpka kaplja v kupo naše radosti in našega ponosa. Del sokolskih društev na Hrvatskem se je odcepil od JSS, poudarjajoč ekskluzivni plemenski značaj svojega članstva. Zgodilo se je to po dolgotrajnih razpravah in po izčrpnih izmenih misli. Od mnogih strani se nam je očitalo, da nismo takoj spočetka energično presekali vsako pogajanje in razpravljanje.

Starešinstvo in odbor se namenoma nista hotela pre nagliti. Smatrali smo celo gibanje za trenutno, od političnih strasti razvnete zablodo, zanešeno od zunaj v dotična društva. Bili smo mnenja, da bodé pametna beseda, čas in iztreenje tisto zdravilo, ki je v takem slučaju najprimernejše. Bili smo tudi mnenja, da moramo opustiti vse, kar bi, četudi navidezno, izgledalo kot krivda na naši strani. Ugotoviti moram, da je bila naša taktika pravilna. Oni so bili v svoji intransigentnosti naposled prisiljeni, da so se sami izključili iz sokolske družine, ne samo iz Saveza, ampak iz Sokolstva sploh. Pogazivši eno lušne zaključke sokolskega sabora v Novem Sadu, ki so bili zanje sami glasovali, so prišli vprek z najprvotnejšimi sokolskimi načeli.

Naša taktika nam je dala prav tudi glede učinka. Učinek je minimalen v njihovi pozitivni nameri. Tudi v tej krizi se je izkazala sila ideje sokolske, prestala jo je pozitivno in brez vsake škode za sokolstvo samo. Danes se oni zatekajo k posredovalcem, da bi jih ti spravili z nami. Na to samo izjavljam, in upam, da ste z menoj ene misli: naše duri so vedno otvorene. Pogoj je samo eden, da brezpogojno priznavajo načela sokolske, med katerimi disciplina sokolska ni na zadnjem mestu. (Pritrjevanje).

Ob želji, da bi tudi današnja skupščina rodila mnogo dobrega sadu, Vam vsem, ki ste prihiteli na njo od blizo in daleč, v pozdrav kličem svoj sokolski „Zdravo!“

Govor staroste je skupščina sprejela z viharim ploskanjem.

Br. starosta se zahvali jugoslovenskemu šasopisju, ki je rodevolje podpiralo Sokolstvo ter zlasti v priprav za zlet in med zletom stalo zvesto ob strani Saveza.

Podstarosta Č. O. S. br. Stepanek se v navdušenom govoru zahvali za bratski pozdrav in povdarja, da je bil I. jugoslovenski vsesokolski zlet krona sokolskega dela. Ostal bo v zgodovini Sokolstva in jugoslovenskega ter češkoslovaškega naroda svetla točka — znak medsebojnega bratstva in nerazdružljive zvestobe obeh narodov. Češkoslovaške udeležnike je iznenadila točna in brezhibna organizacija Jugoslovenskega Sokolstva. Želi, da bi imel zlet tako velike posledice, kakor je bil njegov uspeh ter zagotavlja skupščino, da je češko članstvo odneslo najlepše spomine in da se z radostjo in z navdušenjem spominja lepih dni, ki jih je preživelo za časa zleta v Jugoslaviji. Skupščina je priredila br. Stepaneku ponovno burne ovacije.

Poročilo br. tajnika dr. Fuxa:

III. glavna skupščina JSS bi se morala vršiti v smislu pravil že v mesecu marcu t. l., pa je bila po sklepu odborove seje preložena na čas po zletu. Zaradi tega podajam poročilo o delu Sokolstva v preteklem letu, ki je bilo v tesni zvezi s pripravami za vsesokolski zlet. Bratje, ako govorim v nekaterih zadevah odkrito, ne zametam s tem veliko delo, ki ga je izvršilo jugoslovensko Sokolstvo. Delalo se je mnogo, jako mnogo, a moja želja je,

da se popravi to, kar je slabega, zato govorim tudi o slabih straneh naše organizacije.

V preteklem letu je praznovalo Sokolstvo 60-letnico ustanovitve češkega Sokolstva. Jugoslovensko Sokolstvo se je te proslave udeležilo s primernimi prireditvami. Poleg 60-letnice ustanovitve češkega Sokolstva sta praznovala dva najodličnejša sokolska delavca 60 letnico njunega rojstva to sta starosta ČOS dr. Scheiner in načelnik dr. Vaniček. Jugoslovensko Sokolstvo se je ob proslavi 60-letnice imenovanih dveh spominjalo na najpristržnejši način ter izkazalo čast velikim sokolskim delavcem. Upamo, da jih obdržimo dolgo časa v sokolskem krogu, ki sta mu posvetila vse svoje življenje.

Zveza med češkoslovenskim in jugoslovenskim Sokolstvom se je v preteklem letu še bolj utrdila ter se je razširila s sprejemom Saveza češkoslovenskega Sokolstva v Ameriki. Predsedstvo Saveza je bilo poverjeno, da stopi v stik s Poljaki in Bolgari v svrhu ustanovitve Slovanske sokolske zveze na podlagi sokolskega programa. V isti seji je bilo sklenjeno, da se ustanovi v Pragi visoka sokolska šola ter se je poverilo br. dr. Vanička, da izdela program te šole. Savez češkoslovaškega in jugoslovenskega Sokolstva je dalje sklenil, da se vrši leta 1925. v Pragi I. vseslovanski sokolski zlet in leta 1926. pohod slovanskega Sokolstva v bojni opravi na Kosovo polje. Naloga naša je, da začnemo s temeljitimi pripravami za obe prireditvi ki naj bosta dve sijajni manifestaciji vsega Slovanstva. Češko Sokolstvo je v preteklem letu storilo eden najvažnejših korakov v tem, da je vpeljalo v svoji organizaciji enotno članstvo. S tem je obvezna telesna vzgoja za vse članstvo. V preteklem letu je imelo češko Sokolstvo veliko prireditev v Moravski Ostravi, katere se je udeležil kot zastopnik jugoslovenskega sokolstva starosta br. dr. Ravnihar, žal je morala odpasti udeležba večje deputacije našega Sokolstva radi nastalega železniškega štrajka v Nemški Avstriji. Glavnih odborovih sej ČOS se je udeležil kot zastopnik našega Sokolstva br. tajnik Saveza. Stiki med našim in češkim Sokolstvom so bili najpristržnejši in sta obe organizaciji v vseh vprašanih delovali skupno v najlepšem sporazumu. Naloga Saveza češkega in jugoslovenskega Sokolstva v tem letu je, da skrbi za to, da se stiki med obema organizacijama še bolj poglobijo, da pridemo do popolnoma enotnega dela. Zeleti bi bilo, da se v tekočem letu udeležvi vseslovanska organizacija Sokolstva, ki naj bo podlaga tudi za politično zbližanje slovanskih narodov. Na Poljskem se je ustanovilo v preteklem letu zveza poljskega Sokolstva, žal da ni prišlo do večjih stikov med našim in poljskim Sokolstvom. Udeležba na vsesokolskem zletu od strani poljskega Sokolstva je bila najprej napovedana, a pozneje preklicana. O ruskem Sokolstvu danes radi vladajočih razmer še ne moremo

govoriti, z veseljem pa moremo konstatirati, da je zavlado med ruskimi begunci v Čehoslovaški in naši državi za Sokolstvo veliko zanimanje ter sodelujejo z velikim interesom v naših sokolskih organizacijah. Ruski Sokoli v naši državi so prevzeli nalogo izobraziti vaditelje ter ustvariti sokolsko literaturo, ki naj bi tvorila podlago za poznejše delo. Naš Savez jim gre v tem oziru na roko ter podpira kolikor je mogoče njihovo stremljenje.

Kot član mednarodne tekmovalne organizacije je prišel Savez v stik tudi z ostalimi mednarodnimi organizacijami, ki so združene v tej zezi. Veliko delo našega Sokolstva je bil sklep mednarodne zveze, da priredi ob priliki I. jugoslovenskega vsesokolskega zleta mednarodno tekmo v Ljubljani. Jugoslovensko Sokolstvo je prevzelo s tem sklepom težko breme na sebe in mogoče je obstojal v krogih mednarodne zveze dvom, bodeli naša organizacija zmožna izvršiti vse priprave za mednarodno tekmo. Toda izvrstno uspeh mednarodne tekme je te dvome popolnoma razblinil. Za kaj vsi udeležniki so odšli iz naše države nad vse zadovoljni z našo prireditvijo. Mednarodna tekma in tudi I. jugoslovenski vsesokolski zlet so povzročili, da smo prišli v najožje stike z ostalimi telovadnimi organizacijami in da so prinašali in še sedaj prinašajo tuji časopisi najugodnejša poročila o naših razmerah in o našem Sokolstvu. Jugoslovensko Sokolstvo si je priborilo pri mednarodni tekmi odlično drugo mesto. Naša naloga bo, da v prihodnjih letih te stike poglobimo ter jih razširimo. Vsekakor bo potrebno, da žrtvuje Savez v ta namen večje finančne prispevke.

Takoj po glavni skupščini v Osijeku smo začeli z intenzivnimi pripravami za I. jugoslovenski vsesokolski zlet. Na sedežu starešinstva so bili ustanovljeni razni odseki, ki so začeli s predpripravami. Vzlic temu je moralo posvečati starešinstvo veliko pozornost organizacijskemu delu v Savezu, kar je povzročilo, da smo imeli vso predzletno dobo dvojno delo, ki je bilo pa strogo ločeno eno od drugega. Vse to delo je bilo ovirano s sporom, ki jo nastal v Zagrebu in se je razširil med hrvaškim delom našega Sokolstva. Osiješka skupština je izročila zadevo saveznemu razsodišču, ki naj bi jo točno preiskalo ter izdalo končno rešitev. Razsodišče je začelo takoj z podrobnim delom vendar ni moglo zadevo v predpisanem roku končati, ker je bil sporni predmet preobširen in je bilo treba točne preiskave. Rasodišče je na podlagi preiskave izdalo dve razsodbi, od katerih se ena tiče spora med zagrebačko župo in sokolskim društvom na Wilsonovom trgu, druga pa splošnega spora med zagrebskim Sokolstvom. Razsodba razsodišča ni imela nobenega uspeha, kar jasno priča, da se hoče Wilsonov trg iz čistih političnih motivov ločiti od našega Sokolstva, kar se je zgodilo. Sokolsko društvo na Wilsonovem trgu je javilo izstop iz Saveza z obširno spomenico in s

pozivom na somišljenike, da slede njihovemu zgledu. Nekatera društva, katerih je bilo pa malo, so sledila temu pozivu, predvsem ona v bjelovarski župi, katere vodstvo se je tudi pridružilo temu gibanju. V ostalem je ostal ta nastop Wilsonovega trga brez daljšega vpliva na razvoj našega Sokolstva, število društev in število članstva v Savezu se ni zmanjšalo, ker je na mesto izstopivših društev stopilo več novoustanovljenih društev. Isto tako je bila osnovana v Bjelovaru nova župa, ki je prevzela vodstvo v Savezu ostalih društev. Vzlic temu, da se je od nasprotne strani v časopisju napadel naš Savez na najbolj nizkoten način, starešinstvo Saveza na te napade ni dalo niti najmanjšega povoda za nadaljne spore. Očitalo se nam je, da smo provzročitelji razpusta društva na Wilsonovem trgu itd., kar pa starešinstvo odločno odklanja, ker se principielpno ne umešava v politične spore in se ne poslužuje takih sredstev.

Moč naše organizacije je v ideji sami, zato se ne poslužujemo sredstev, ki niso sokolska. Starešinstvo je v svojem proglasu točno povdario svoje stališče in stališče jugoslovenskega Sokolstva, kar je bilo za vsakega, ki hoče in misli dobro, dovolj jasno, zato tudi ni odgovarjalo na vsakodnevne napade v vseh mogočih časopisih, ker bi morali ustanoviti v nasprotnem slučaju v to svrhu poseben pisarniški oddelek. Z veseljem moramo konstatirati, da je bilo jedro naše organizacije — to so vežbači — odločno na strani jugoslovenskega Sokolstva in da so ti krepko vzdržali vsak napad na veliko idejo Sokolstva. To nam je najlepši dokaz, da je bilo naše stališče vedno pravilno in da je edino telovadnica naša prava šola. Iz Saveza je izstopilo do sedaj 17 društev zaradi separatističnega pokreta in 5 društev zaradi nedelavnosti. V nekaterih društvih je pa prišlo do večjih sporov, da se pa onemogoči nadaljne razdiranje naše organizacije, je starešinstvo na predlog društva in župe v takih zadevah potrdilo izključitev iz jugoslovenskega Sokolstva vseh onih članov, ki ne priznavajo naših načel in naše organizacije. Ves ta spor ima politično ozadje. Obstojala je nevarnost, da se zaneše v naše viste politične spore, vendar se nam je posrečilo te namere odbiti in jugoslovensko Sokolstvo je vzdržalo svoja načela. Naj se nam očita to ali ono v tem oziru, res pa je, da smo stali vedno na stališču, da je Sokolstvo strogo nepolitična organizacija in da mora odločno odklanjati najmanjše umešavanje te ali one politične stranke v sokolske razmere. Istotako smo vzdržali v vsakem oziru svojo neodvisnost bodisi od vlade, bodisi od kogar drugega, ker se zavedamo, da smo samostojna, neodvisna organizacija. Vse tozadevne napade in tozadnevna očitanja odločno zavrašamo in naša naloga je, da se borimo proti vsakemu najmanjšemu poizkusu, ki nas bi hotel privedi v odvisnost od te ali one politične stranke. Tudi v tem oziru smo smatrali za ne-

potrebno dajati še posebne izjave, naša tozadevna načela so točno izražena v resolucijah sabora in skupščin v Mariboru in Osijeku. Kdor veruje, da more Sokolstvo delati proti svojim sklepom teh dveh najvišjih instanc naše organizacije, mu je prosto, naše delo pa pojde brez ozira na to svojo smer, kakor nam določajo načela. Kakor je bil ta razcep v jugoslovenskem Sokolstvu žalosten pojav, vendar nas ni oviral niti najmanj pri naših pripravah za I. jugoslovensko sokolsko olimpijado. Dela za I. jugoslovenski vsesokolski so vzlic temu napredovala, v raznih odsekih je bilo združeno čez 300 sokolskih delavcev, ki so z veliko ljubeznijo šli na delo. Pri pripravah za zlet smo se morali boriti z velikimi težkočami na vse strani ter smo morali predvsem z vsemi mogočimi sredstvi na meročajnih mestih razlagati pomen zleta in njega obseg. Povdarjati moram, da smo pričakovali v gotovem oziru več podpore od merodajnih faktorjev, to pa ne toliko v finančijalnem oziru, kolikor v drugih organizacijskih zadevah, ki bi ne stale nobenih gmotnih žitev. Očita se nam od strani nasprotnikov, da se nam je dalo na razpolago milijone in milijone in da je priredila ta zlet država na svoje stroške. Konstatirati moram, da nam je dala vlada vsega skupaj podporo v znesku Din. 1.000.000— in da ni prispevala za druge zadeve niti z najmanjšo podporo. Pri raznih ministarstvih smo šele po dolgih in po večkratnih postedovanjih zadobili nekatere ugodnosti, medtem ko se nekatera ministarstva naše prošnje kratkoma odbila. V nekaterih zadevah smo morali vložiti 2 krat do 3 krat prošnje, da se nam je deloma ugodilo, deloma pa tudi ne. V tem oziru moram izreči na tem mestu odkrito sokolsko zahvalo ministru Puelju, ki nas je v vsakem oziru tako izdatno podpiral, da se imamo njemu v prvi vrsti zahvaliti, da smo marsikaj dosegli, kar drugače gotovo ne bi. Zahvalo moram izreči tudi bivšemu predsedniku skupščine dr. Ribaru in ministru na raspoloženju Ljubi Jovanoviću, ki sta nas istolako požrtvovalno podpirala. Dela in priprave za zlet so zahtevala tudi nekaj žitev od Sokolstva samega, ki je prevzelo veliko prireditev na svoje rame. Žal, moram konstatirati, da je Sokolstvo storilo v tem oziru dosti premalo. Vse naše prošnje, naši pozivi na Sokolstvo in naše zbiralne akcije so prenesle od strani Sokolstva malo. Jasno je, da leži v tem oziru vse breme na ramah starešinstva in zletnega odbora in ako ne bi našli izdatne potpore pri ljubljanskem sindikatu bank, ki nam je priskočil z večjim brezobrestnim posojilom na pomoč, sploh ne bi mogli izvišiti svoje naloge. Garancijski fond, ki je bil določen za kritje eventualne izgube, niso vsa društva niti vplačala kar je dovolj žalostno dejstvo za samozavest našega Sokolstva. Medtem ko je bilo češko Sokolstvo ponošno na to, da sme prispevati z majhnim prispevkom za kritje stroškov svoje olimpijade, ni naše Sokolstvo sprejelo tega sklepa s tisto ljubez-

nijo, ki jo zasluži. Z istim neuspehom je končala tudi naša nabiralna akcija prostovoljnih prispevkov in razprodaja sokolskih razglednic, brošur, časopisov itd. Financijska stran naše organizacije je ena najbolj žalostnih zadev, ker ji Sokolstvo posveča najmanj pozornosti in ostajajo vsi opomini brezuspešni. Ista je zadeva s porezom, katerega društva in župe po večini sploh ne plačujejo ali pa plačujejo šele na večkratni pritisk blagajnika. O vseh podrobnih pripravah za vsesokolski zlet, ne bom poročal, ker so vsa dela razvidna iz Sletskega Vestnika. Hočem se omejiti samo na najvažnejše zadeve.

Zletni odbor je, ko je prevzel organizacijo zleta, pričel izdajati Sletski Vestnik v 10.000 izvodih. Sletski Vestnik se je izkazal kot jako potreben list in je izborno služil svojemu namenu. Žal, da je tudi v tem oziru vladalo med Sokolstvom tako malo zanimanja, da smo morali skrčiti naklado na 6.000 izvodov. Češko Sokolstvo se je odzvalo našemu vabilu na zlet v tako ogromnem številu, da je moralo predsedstvo ČOS število prijavljenih reducirati iz tehničnih vzrokov. Žrtve češkega Sokolstva v tem oziru so bile velike, za kar mu je starešinstvo izreklo najiskrenejšo zahvalo v imenu celokupnega jugoslovenskega Sokolstva. Pri pripravah za ta veliki zlet češkega naraščaja in Sokolstva je neumorno sodeloval br. Stepanek, katerega izrekom najiskrenejšo zahvalo. Zlet češkega naraščaja in Sokolstva v Jugoslavijo nam ostane v vednem spominu ter bode imel najlepše posledice za nadaljni razvoj Sokolstva. I. jugoslovenski vsesokolski zlet je končal s popolnim uspehom ter je pokazal moč naše organizacije. Nujno potreba je, da zberemo vse skušnje, ki smo si jih pridobili pri tej prireditvi ter jih porabimo v spolnitev naše organizacije.

Splošen položaj v upravnem oziru v našem Sokolstvu ni baš ugoden. Po zletu oz. že pred zletom je vladalo v naših župah v upravnem oziru veliko brezdelje, zato so se društva obračala v vseh zadevah direktno na Savez. Odstopili smo te zadeve župam v rešitev, ki jih pa navadno niso izvedle, zato so prihajale razne pritožbe na Savez. Župe bi se morale zavedati, da tvorijo v naši organizaciji najvažnejši del organizacije ter posvetiti sokolskemu delu več pozornosti. Sino danes še v tem položaju, da je obstoj marsikaterega društva od podpore župe. Isto tako je opaziti, da raste v okrajih onih žup, ki nič ne delajo, število nasprotnikov, da se razvija v društvih malodušnost in da zanimanje za sokolsko delo pada. Oni župni funkcionarji, ki nečejo ali ne morejo opravljati sokolska dela, naj ne prevzamejo častnih mest ter naj odstopijo ta mesta onim, ki hočejo delati. Temeljito sokolsko vzgojo v posameznih društvih jako pogrešamo. Splošno opažamo, da se vzgoji v telovadnicah posveča vse premalo pozornosti, istotako je skoraj povsod stik med članstvom,

ki telovadi in onim, ki ne telovadi, tako majhen, da je vzgoja sokolskih delavcev minimalna.

Društva in župe se pritožujejo, da nimajo delavcev, da manjka vaditeljev in da pada zanimanje za sokolsko delo. Prepričan sem pa, da je glavni vzrok temu pomanjkanje sistematična vzgoja v društvih. Vsa društva in župe hitijo le za finančijelnim uspehom; v poletnem času se vrši zlet za zletom, telovadci hite od enega javnoga nastopa do drugega in marsikateri brat in sestra nima v letnem času niti ene ure proste, ki bi jo mogel porabiti zase. Javni nastopi se vršijo dostikrat samo radi finančijalnega uspeha, na kakovost nastopa se ne ozira. Društva, ki nimajo skoraj nič telovadcev, prirejajo javne nastope samo s pomočjo drugih društev. Večina društev stremi za tem, da si postavi lastne sokolske domove in pri tem porablja vsa sredstva, da pride do denarja. Društva in župe so preplavljena z različnimi srečankami, prošnjami itd., starešinstvo prihaja dan za dnevom prošnje za finančijelno podporo posameznim društvom. Razumemo popolnoma stremljenje posameznih društev, da se osamosvoje si napravijo lastne domove, nabavijo orodje itd. Vse to nam je razumljivo, toda jasno moramo izpovedati, da tako ne sme iti dalje, brez ozira na to, more li delovati to ali ono društvo. Najprej vzgoja članstva, potem pridejo šele druge zadeve. Mnoga društva, ki so si postavila sokolske domove, so se pri tem tako zadolžila, da se moramo bati, da bodo ti domovi prodani in pridejo v druge roke. Take žrtve nimajo nobenega uspeha in boljše bi bilo, da je delovalo dotično društvo s skromnejšimi sredstvi za vzgojo svojega članstva. Večni izleti izčrpavajo naše članstvo v telesnem in finančijalnem oziru, izčrpavajo pa tudi društva zlasti v finančijelnem oziru tako, da ne morejo posveti drugemu delu tiste pozornosti, kakor bi je lahko v slučaju, da ne mečejo denarja dostikrat za popolnoma nepotrebne in nepomembne javne nastope. V tej zadevi bo morala skupščina storiti posebne sklepe. Za prihodnje delo mora veljati naše načelo, da se vpelje v vsa društva veliko več vzgojnega dela. Pomanjkanje vaditeljev v vseh župah in društvih je tako veliko, da moramo temu takoj od pomoči, ako hočemo skrbeti za nadaljni razvoj Sokolstva. Pri sprejemanju novega članstva posvečajo društva dosta premalo pozornosti.

Zgodilo se je, da so se vrinili v naše vrste elementi ki hočejo samo izrabiti trenutni položaj ter izkoriščajo Sokolstvo v osebne interese. Zato se tudi ponavljajo izključitve iz vsega Sokolstva v vsaki številki Glasnika, kar je slabo znamenje. Pri društvih je pa opazati dostikrat tudi drugo veliko slabost, da se v nekaterih krajih preveč zanašajo na pomoč od strani raznih oblasti. V tem oziru prihajajo pogoste pritožbe društev na starešinstvo, ki so pa dostikrat popolnoma neopravičene. Sokolska

društva morajo imeti v vsakem oziru popolno samostojnost ter morajo sama delovati. Delati morajo z onimi sredstvi, ki jih imajo na razpolago, ne pa zahtevati nekaj, do česar nimajo pravice, in kar ubija veselje do dela med članstvom. V tem oziru si moramo biti popolnoma na jasnem, da mora Sokolstvo v vsakem oziru biti neodvisno ter iti po svojih načrtanih poteh. Članstvo ne sme pričakovati nikake podpore od te ali one strani, izvršiti mora svojo dolžnost samo kot članstvo sokolske organizacije. To pričakovanje različnih podpor od strani države i t. d. je povzročilo tudi mnogo nedelavnosti med Sokolstvom, zato moramo javno povedati svoje mnenje, da smo in hočemo biti navezani le na lastno delo in na lastne žrtve. Ne zahtevamo od nikogar nobene miloščine, zahtevamo samo to, kar nam gre kot državljanom in narodni organizaciji.

Savez je izdajal tudi v preteklem letu Sokolski Glasnik, Vesnik TO, Sokoliča in za dobo zleta Sletski Vesnik, Ti naši časopisi imajo med članstvom premalo naročnikov in konstatirali moramo žalostno dejstvo, da niti glavni funkcionarji društev in žup ne poznajo dostikrat teh časopisov. Župe Ljubljana I., Maribor, Celje, Zagreb skupno z župo Rijeka ter Novi Sad izdajajo svoje lastne župne Vestnike, katerih vsebina se nanaša predvsem na župne zadeve.

V preteklem letu je bilo ustanovljenih 34 društev. V nekaterih krajih so se ustanovljavala društva, za katera ni bilo nobene podlage, zato so ostala samo na papirju. Župe dostikrat niti ne vedo o obstoju nekaterih društev, zaradi tega je zelo otežkočeno voditi točno evidenco vseh društev. Dogodilo se je ponovno da dve poročili župe nista bili enaki. Sokolstvo se najslabše razvija v Črnigori, ker primanjkuje potrebnih voditeljev. Isto velja za Bosno in Hercegovino, za Bačko, Banat in za Srbijo. Mnoga društva hirajo in nazadujejo le zaradi tega, ker primanjkuje vaditeljev.

Pisarna JSS je prejela v tekočem letu okoli 2500 dopisov za Savez ter odposlala okoli 3000 dopisov. Za zlet je prejela pisarna okoli 4500 dopisov ter jih odposlala okoli 5000, torej je prejela in odposlala okoli 15 000 dopisov. Število teh dopisov aamo na sebi že znači, kako je organizacijsko delo v Savezu naraslo ter je popolnoma jasno, da se mora pisarna v prihodnjem letu razširiti ter se mora nastaviti strokovni tajnik, ki bo vodil pisarno.

Naša sokolska literatura se v preteklem letu ni dosti pomnožila, kar je žalostno dejstvo. Starešinstvo je že ponovno sklepalo in razpravljalo o zadevi naše literature, ker je prepričano, da je naša sokolska literatura pomanjkljiva ter je neopredno potrebno temu odpomoči. Toda pri vsi naši dobri volji je manjkalo za to potrebnih sredstev. Zanimanje Sokolstva za

literaturo je tako majhno, da se proda le minimalno število brošur, tako da Savez nikdar ne krije stroškov za izdane knjige. Ti stroški so pa danes tako ogromni, da jih Savez ne more zdržati, zato smo morali ustaviti vsako nadaljne izdajanje novih knjig. Da bi se blagajne Saveza v tem oziru nekoliko razbremenila, smo ustanovili Jugoslovensko Sokolsko Matico kot za drugo, ker smo upali, da dobimo dovolj denarnih sredstev za nadaljno izdajanje knjig. Toda kakor vedno v financijelnih zadevah, tako smo bili tudi pri Matici bridko razočarani, ker se večina žup in društev našemu pozivu sploh odzvalo ni. Žalostno dejstvo, ki ga pa moramo konstatirati.

Prosvetnemu delu starešinstvo v preteklem letu zaradi preoblegala dela za zlet ni moglo posvečati tiste pozornosti, ki je potrebna za to delo. Vzlic temu so se vršila v raznih društvihi številna in lepa predavanja. V prihodnjem letu se mora posvetiti temu delu več pozornosti, nujna potreba je, da se izvede organizacija tega dela v sporazumu z tehniškimi odbori društev, žup in Saveza, ker le tedaj bo imelo to delo zaželjeni uspeh.

Sokolski telovadni sistem je bil tekom leta vpeljan v šole in v vojsko. Toda vse to je ostalo samo na papirju, ker se na merodajnih mestih ni vpoštevalo naših prošenj, da se skrbi obenem tudi za vzgojo telovadnih vaditeljev. Toliko časa, dokler merodajni faktorji tega ne izprevidijo, so vsi tozadevni razglasi in vse tozadevno govoričenje o naklonjenosti napram Sokolstvu brezpomembni. Ze na skupščini v Osijeku so bili sprejeti predlogi o ustanovitvi tečajev oz. šol za vzgojo telovadnih učiteljev ter so bili predloženi ministrstvu prosvete s prošnjo, da jih reši. Konstatirati moramo, da se ni do danes v tem oziru prav nič storilo, da smo, žal, dognali, da na večini šol niso niti sistemizirana mesta za telovadne učitelje in da se v nekaterih krajih naše države o telesni vzgoji med šolsko mladino sploh govoriti ne smore. Predložili smo ministrstvu prosvete poročilo v tej zadevi ter naknadno predložili nacrt o ustanovitvi šole za telovadne učitelje in upamo, da se ta zadeva v bodočnosti uresniči. Isto velja za vojaštvo, ki je sprejelo sokolski sistem telovadne vzgoje. Vse je ostalo samo na papirju ker v armadi primanjkuje peveljnikov, ki bi sokolski telovadni sistem poznali in bi ga mogli izrabiti. Češka armada ima svojo telovadno šolo, pri nas se na to zadevo še ne misli, želeti bi pa bilo, da odpošlje vojno ministrstvo vsaj nekaj oficirjev v telovadno šolo češke armade. Isto tako bo moralo pa tudi Sokolstvo v največji meri posvetiti vzgoji vaditeljev svojo pozornost, ker le v tem nam je dana garancija za uspešni nadaljni razvoj Sokolstva. V ta namen bo pa moralo Sokolstvo žrtvovati več v financijelnem oziru ter bo moralo one izdatke, ki jih do sedaj uporabljalo za različne izlete porabljati v to svrho. V preteklem letu se je vršil v Pragi va-

diteljski tečaj ČOS za moške in ženske, na katera so bili sprejeti tudi naši vaditelji. Žalibog, da se za moški tečaj ni odzval niti eden vaditelj, za ženski tečaj pa samo tri vaditeljice. V preteklem letu je Sokolstvu naklonjeno časopisje, prinašalo vsa poročila starešinstva in o Sokolstvu sploh jako obširno in točno. Vsem tem časopisom bodi izrečena iskrena zahvala, kakor je to tudi že br. starosta v svojem govoru omenil.

S tem končam svoje poročilo pozivljajoč vse, da se združite k neumornemu delu za prospeh jugoslovenskega Sokolstva.

Poročilo je bilo z živahnim odobravanjem sprejeto.

Br. starosta izreče br. tajniku za njegovo neumorno delo zlasti pa kot glavnemu tajniku zletnega odbora, pri katerem je z nesebično požrtvovalnostjo deloval, bratsko zahvalo. (Soglasno pritrjevanje).

Br. dr. Vidović (Sarajevo) predlaga, da se tudi tajniško poročilo pred skupščino razmnoži in predloži delegatom, Brat starosta omeni, da je to težavno, ker je poročila možno izdelati šele tik pred skupščino. Predlog se bo po mogočnosti upošteval.

Poročilo Savezneg blagajnika br. Kajzelja:

Dohodki:

Blagajna 21. junija 1922.	19.714.50
Porez	42.526.—
Zavarovalni fond	3.294.—
Strokovne knjige in sokolske edicije	186.132.74
Darila	14.008.87
Obresti	461.54
Upniki	13.440.82
Din.	280.378.47

Izdatki:

Poština, pisarniške potrebčine, kurjava in razsvetljava	22.655.32
Potni stroški	25.090.50
Plače in nagrade	36.330.63
Strokovne knjige in sokolske edicije	195.600.82
Najemnina saveznih prostorov	345.—
Poštni čekovni zavod	1.346.81
Ročna blagajna	1.009.39
Din.	280.378.47

Aktiva:

Inventar	25.000.—
Knjige in druga zaloga	71.556.—
Dolžniki inkl. zaostali porez	25.954.63
Poštni čekovni zavod	1.346.81
Ročna blagajna	1.009.39
Din.	124.866.83

Pasiva:

Upniki (čk 24.428.60)	48.857.20
Upniki	13.440.82
Imovina 30. septembra 1922.	62.568.81
Din.	124.866.83

Kakor razvidno iz predloženega računskega zaključka, izkazuje blagajna koncem septembra t. l. Din. 11.084.62 primanjkljaja, napram zaključku pretečenega leta Din. 19.714.50 prebitka. Virok temu je v prvi vrsti neredno vplačevanje saveznih prispevkov in pa razmeroma ogromni izdatki za poštino, kateri bi znašali gotovo polovico manj, ako bi župni in društveni blagajniki in tajniki vesno izvršivali svoje posle.

Zaostali porez, kolikor je pač mogoče iz pomanjkljive statistike ugotoviti, znaša še približno Din. 12.000.— Pri tej priliki naj omenim, da vplačani zneski za porez niti iz daleka ne soglašajo s statističnimi številkami, ki so navodno dokaj večje; za nas pa so merodajne pri vplačanju poreza. V smislu sklepa skupščine v Osijeku, plačati je poleg poreza letno od vsakega člana 50 p. v zavarovalni fond. Kakor je razvidno iz računskega zaključka, so društva na to popolnoma pozabila, zakaj v ta fond je vplačanih za tekoče leto samo Din. 3294.— Je to stvar župnih blagajnikov, da od svojih društev zahtevajo pravočasno poravnavo poreza in prispevka v garan. fond, katere zneske imajo društva nakazati župi, župa pa s točnim seznamom Savezu, to pa že takoj v začetku vsakega leta. Navzoče župne zastopnike prosim, da v svojih župah posredujejo, da se tudi v tem oziru napravi red.

Na današnjem programu je med drugim tudi proračun za bodoče leto; iz navedenih razlogov — zaradi skrajno pomanjkljive statistike — je sestava proračuna nemogoča. gotovo pa je, da zaradi vedno rastočega delokroga ter predvidenih večjih izdatkov za preonjački tečaj in drugo, dosežanji prispevki ne bodo zadoščali, zato predlagam sporazumno z ostalimi člani starešinstva glavni skupščini povišanje letnih prispevkov od Din. 1.— na Din. 2.—, prispevki pa morajo biti v plačani skupno s prispevki v zavar. fond v smislu člena IV. Saveznih pravil najkasneje do konca junija vsakega leta.

Brate delegate pa bo brez dvoma zanimalo tudi finančno stanje zletne blagajne. Sem v položaju, da glavni skupščini podam približno sliko zletnih financ, končni efekt pa je odvisen od prodaje zemljišča in tribun.

Približna bilanca vsesokolskega zleta:

Aktiva:

Zemljišč	1.000.000.—
Tribune	750.000.—
Zaloga	138.000.—
Predujmi	182.924.20
Terjatve	21.834.70
Blagajna	16.286.37
Saldo	368.098.03
Din.	2.477.143.30

Pasiva :

Ljubljanska kreditna banka	417.500.—
Brezobrestno posojilo	1.125 000.—
Garancijski fond	159 935.87
Zakotnik Ivan	392 509.18
Tipografija, Zagreb	71.198.25
Upniki	311.000.—
Din.	2.477.143,30

Denarni promet do 12. oktobra znaša Din. 22.716.827.—

Omenjam, da v zletni garancijski fond doslej še niso vplačala vsa društva, zato prosim, da župe pozovejo svoja društva, da nam tozadevne zneske naknadno nakažejo, ker ne moremo delati izjem.

Ako se bo ta garancijski fond župam, oziroma društvom povrnil, se danes seveda še ne ve, vendar pa je mnogo upanja, kar dokazuje predstoječi obračun, ki pa še ni končoveljaven.

Pripominjam, da se s primernimi zneski poleg Prve hrvatske štedionice prispevale izključno samo ljubljanske banke, ki so nam stavile na razpolago Din. 2.000 000.— brezobrestnega posojila poleg tega pa zagotovile tudi še izdatno podporo, upravičeno smemo tedaj upati, da se bodo naši svoječasnji prošnji odzvali tudi še zagrebški in beogradski denarni zavodi.

Nabiralne pole, ki so bile razposlane na župe in društva, naj se vrnejo Savezu, in sicer prav vse, tudi one, na katere se ni ničesar nabralo, to je treba izvišiti takoj v svrhu kontrole. Da se nam ne povzroča nepotrebnega dela in da prištedimo poštino vse navzoče župne in društvene zastopnike, da posredujejo v svojih župah oziroma društvenih, da se še neplačani računi za razglednice. Sletski Vestnik i t. d. nemudoma, brez odlašanja poravnajo, ker likvidacijski odbor nujno rabi denar. Poravnajo pa naj se tudi Savezni računi, ki izvirajo še iz leta 1920. in to po večini za koledarje. Konečno apelujem še enkrat na vse nazoče, da širijo v svojih društvih in med članstvom sokolski tisk, ki ga je v Savezu dovolj na razpolago. Opozarjam nadalje na preostalo zalogo sokolskih razglednic. Vsak Sokol, vsaka Sokolica uporabljaj pri vsaki priliki edinole sokolske razglednice. V zalogi so tudi še zletni znaki, in sicer po Din 3 — ter mali zletni lepaki po Din. 6.— Savez je založil tudi sliko našega prvega staroste br. dr. Ivana Oražna ter sliko našega načelnika br. dr. Murnika. Vse to smo že v Sok. Glasniku razglasili, kar pa so bratje gotovo prezrli.

Brat Petrovič, Osijek, vpraša ali je v zletnem obračunu všteta tudi državna podpora. Br. blagajnik pojasni, da je v računu upoštevana prva državna podpora Din. 300.000 —. Br. dr. Fettich, Ljubljana vpraša, če je všteta vrednost tribun in zemljišča. Br. blagajnik odgovori, da je vse upoštevano. Br. Smrtnik, Celje apelira na navzoče delegate, da propagirajo v svojih oko-

liših razpečavanje sokolskega blaga (razglednice, slike, lepake itd., da s tem pripomorejo za čim hitreje kritje ogromnih zletnih izdatkov.

V imenu računskih revizorjev poroča br. Deu: Bratska skupščina. Podpisani revizorji smo dne 12. t. m. pregledali celokupno poslovanje upravnništva Sokolskega Glasnika ter saveznega blagajništva, primerjali zaključne račune s knjigami in našli vse v najlepšem redu. Postavka „Inventar“ je sicer vzeto z okroglo svoto v bilanco, kar ni bilo mogoče doslej preceniti detaljno vsega inventarja, shranjenega na različnih mestih. Vsekakor pa je cenjeno premoženje z minimalno svoto. Z ozirom na lep red v blagajniškem poslovanju, koje zahteva izredno požrtovalno delovanje, predlagano, da izreče bratska skupščina neumornim sokolskim delavcem zahvalo ter da se br. blagajniku podeli absolutorij (odrešnica) za preteklo poslovno dobo. Br. starosta da predlog br. blagajniku, da se poviša savezni prispevek od Din. 1 — na Din. 2 — na glasovanje. — Predlog se sprojme brez ugovora. Br. starosta izreče br. blagajniku zahvalo uzorno in točno poslovanje, zlasti pa kot načelniku zletnega finančnega odseka. Skupščina spremlja zahvalo z živahnim odobravanjem. Poročilo Saveznega načelnika br. dr. Murnika bo priobčeno v Vestniku T. O. Poročilo br. načelnika je vzela vzela skupščina z viharim odobravanjem na znanje. Br. starosta izjavlja: Pritrjevanje br. skupščine k poročilu br. načelnika je dokaz, da se strinjate z njegovimi izvajanj. V imenu skupščine izrekam br. načelniku in br. T. O. bratsko zahvalo za uspešno delo (Odobranje).

Poročilo statistinega odseka poda br. Svajgar.

Bratska skupščina! Čast mi je, podati danes poročilo statističnega odseka o njegovem delovanju v l. 1922. Plod tega dela je statistično poročilo o stanju Saveza koncem leta 1921. Kakor lani, moram tudi letos ugotoviti, da v Savezu še vedno nima cela vrsta društev smisla za red glede izpolnjevanja svojih dolžnosti, kar se tiče poročanja statističnemu odseku. Lansko leto smo vsa ta nemarna društva še zavlačali. Letos pa velja, da jih javno označimo, da bodo bratje župni delegati vedeli, kakšna društva imajo po župeh. Četudi so bile pole razposlane vsem društvom, vključno raznim urgencam in na koncu leta celo telegrafičnim priganjanjem se niso odzvala sledeča društva: Župa Banjaluka: Bosanski Kobaš, Bihač 3, župa Beograd: Smederevo, Indijja 3, župa Bjelovar: Garešnica, Daruvar 2, župa Kranj: Žiri 1, župa Ljubljana: Brezovica, Kamnik-Preserje, Mengeš, Moravče 4, župa Mostar: Gacko, Ljubinj, Stolac Metkoviš, Opuzen, Potomje, Zelenika, Risanj 8, župa Niš: Pirot, Leskovac, Bela Palanka 3, župa Novi Sad: Tovariševo, Sombor, Titel 3, župa Novomesto: Št. Janž, Rupčevrh, Toplice, Gradac, Straža, Adlešiči, Bojanci 7, župa Osijek: Brod, Djakovo, Našice, Nova Gradiška Osijek 5, župa Rijeka: Ogulin, Gospič 2, župa Split: Selca na Braču, Jelsa 2, župa Šabac: Valjevo, Sid 2, župa Šibenik: Tijesno, Rab, Betina, Skradin, Dubrava, Zaton, Bibinje 8, župa Vel. Bečkerek: Vsa župa, t. j. 15 društev vključno ustmeni obljudi tajnika 15, župa Zagreb: Glina, Petrinja, Lipik, Ivaničgrad, Brežice, Cerklje 6, župa Zaječar: Negotin, Čuprija, Svilajnac 3, vsega 77.

Župe, ki so popolnoma izpolnile svojo dolžnost so: Celje, Kragujevac, Maribor, Ljubljana I., Sarajevo, Skopje in Tuzla brez vsakega poročila

so pa župe: Štip, Bitolj in Veliki Bečkerek. Osobito moram grajati župo Veliki Bečkerek, ki vkljub ustmenem zatrdilu tajnika, da pošlje pole, tega vkljub urgenci ni storila, tako da pravzaprav ne vemo, ali župa sploh kaj dela, ali ima kaj društev in kaj članstva. — Prosim brate delegate, da sporoče vsak v svoji župi doma, da je potrebno tudi statistično poročevanje, ako hočemo v vseh strokah vzornega delovanja.

Naš „Jugoslovanski Sokolski Savez“ je štel koncem leta 1921. — 26 žup z 361 društvi. Nove župe so: Štip, Skoplje, Šabac, Šibenik; skupaj tedaj 4; v formiranj pa je še župa Bitolj. Potreba je nanesc, da se je v medsebojnem sporazumu Saveza, župe Kragujevac in društva Užice, dovolilo ustanovitev nove 27. župe Užice, z delokrogom na ozemlju bivšega sandžaka Novi Pazar. Bratska skupščina izvoli to vzeti na znanje.

Število društev je znašalo koncem leta 1920. samo 338, koncem leta 1921. pa 361. Apsolutni prirastek znaša 23 enot. Vendar pa moram pripomniti, da se je l. 1921. ustanovilo 54 novih društev in odsekov. Ker pa je zaradi znanega separatističnega gibanja istopilo 14 društev, 17 pa jih je bilo črtanih radi nedelavnosti — znaša faktični efektni prirastek 23 društev. Društva se dele po sedanjih pokrajinah sledeče: 1) Slovenija 135 društev, združenih v 6 župah, 2) Hrvatska 64 društev, združenih v 4 župah, 3) Bosna z Črnogorom 42 društev, združenih v 4 župah, 4) Srbija 69 društev, združenih v 9 župah, všteti Bačko in Banat, 5) Dalmacija 51 društev, združenih v 2 župah. Ena župa se nahaja v Ameriki (Pacific), druga jugoslovanska ameriška župa je v Chicagi, pa ni še prijavila svojega vstopa v Savez.

Po številu članstva je največ društev, ki imajo nad 101 člana do 250. Imamo pa tri društva z nad 1000 člani, Ljubljana, Ljubljana I. in Zagreb I. Ostala društva so 4 z nad 500 člani, 27 nad 250, 78 nad 101, 42 nad 70, 55 nad 50, 54 nad 26 in 8 društev pod 25 članov. Najmanjše Sokolsko društvo je Obrenovac z člani, ki pa ima precej naraščaja. Število članstva: Vsi odsedaj naprej navedeni podatki temelje, na poročilih 277 društev, ki so poslala svoja poročila. Fiktivne številke so v oklepaju, všteti 84 zamudnih društev.

Savez je štel koncem leta 1921. 29.837 (39.061) članov in 8.248 (10.749) članic, kar da skupno 38.085 (49.810) članstva. Od članov je bilo 1929 (2501) ustanovnikov ali 6.7%, 18.675 (24.435) podpornikov ali 62.1% in 9.233 (13.659) izvršujočih članov ali 31.2%. Članice jo bilo; 146 (190) ustanovnic ali 1.8%, 4.563 (5948) podpornic ali 55.4% in 3.593 (4611) izvršujočih ali 42.5%. Skupno je bilo 2075 (2591) ustanovnega (5.6%), 23.238 (30.383) podpornega (60.6%) in 12.772 (16.636) izvršujočega (33.8%) članstva. Ena tretjina članstva je delala, 2/3 so le podpirale. Vendar se je razmerje napram letu 1920. izboljšalo, odstotek izvršujočega članstva je narasel od 31.9% na 33.8%. To je napredek, ko bodi vsaj v tej količini stalen.

Napredovali smo po številu članov od 24.360 na 29.837 ali za 5.477 t. j. 22.5%, članic od 7.119 „ 8.248 „ „ 1.129 „ „ 15.9% „ „ članstva od 31.479 „ 38.085 „ „ 6.606 „ „ 21%

Na eno posamezno društvo je prišlo povprečno 106.4 člana in 30.8 članice, skupno 137.3%, kar znači proti l. 1920 tudi napredek (103.2) in 30.3% (133.5).

Članov v kroju je bilo 2976 (3886), ali 32% vseh izvršujočih članov. Sokolsko članstvo je pripadalo sledečim velikim poklicnim skupinam:

Poklic

Delavci	3119 (4180)	ali	8 4%	l. 1920.	7.9% (in)
Kmetovalci	4005 (4285)	"	10.6%	"	8.6% (in)
Učitelji	1778 (2295)	"	4.6%	"	4.9% (—)
Dijaki	2817 (3684)	"	7.4%	"	5.6% (in)
Trgovci	3862 (4981)	"	10.0%	"	10.8% (—)
Obrtniki	4506 (5735)	"	11.5%	"	13.2% (—)
Vojaki	598 (797)	"	1.6%	"	1.9% (—)
Akad. poklici	995 (1297)	"	2.6%	"	2.4% (in)
Trg nam.	1735 (2245)	"	4.5%	"	5.4% (—)
Obrtniški nam.	2655 (5594)	"	5.2%	"	7.4% (—)
Svečeniki	201 (299)	"	0.6%	"	0.5% (in)
Uradniki	6786 (8966)	"	18%	"	15.8% (in)
Zasebniki	5564 (7443)	"	15.9%	"	16.6% (—)

Iz tega pregleda je jasno razvidno, da pripada sokolsko članstvo vsem poklicem, vsem slojem ter da je popolnoma neresnična trditev nasprotnikov Sokolstva, da je Sokolstvo samo iz takozvanih meščanskih slojev. Osobito razveseljivo je dejstvo, da se je baš število delavstva, kmetovalcev, dijakov, uradnikov in akademikov zvišalo za precej znatne odstotke.

Uprava: Društveni odbori so imeli skupno 3274 (4266) sej, članstvo pa 317 (413) skupščin. Denarni promet društev je znašal: dohodki 13,861.442 Din 51 p (18,000.000 Din), stroški pa 12,025.696 Din 37 p (15,500.000 Din), skupni promet tedaj 25,897.128 Din 88 p. Skladi za sokolske doma so znašali skupno 4,107.004 Din 09 p (5,252.000 Din).

Telovadnice: Izmed 277 (361) društev je imelo lastni dom 22 enot, 81 (132) jih je vežbalo po šolah, 151 (197) po raznih najetih prostorih, kakor mestnih dvoranah, gostilniških salonih in sobah, po privatnih prostorih, skladiščih, barakah, skednjih, itd. itd. Zato je tembolj razveseljivo dejstvo, da si je 26 (31) društev uredilo lastno, 134 (170) pa najelo dobro, zračno letno vežbališče. To je dober znak pravega razumevanja telesne vzgoje. Kar se tiče orodja, lahko beležimo napram l. 1920. napredek, omogočen v glavnem s tem, da se je ustanovilo v naši državi tovarna za telovadno orodje St. Vidmar (prej Bašin in drug). Število orodja, osobito drogov, bradelj itd. je silno naraslo od l. 1920. Savez je štel: 269 (340) drogov, 262 (330) bradelj, 162 (206) konjev, 143 (185) krogovnih naprav, 35 (43) miz, — dalje 106 (125) koz, 212 (272) priprav za skakanje, 385 (475) blazin, 2030 (2650) roč in bremen, 143 (185) piezal, 89 (125) lestev, 170 (210) skočnih desk, 3150 (4105) parov kije, 5070 (6610) palic, 85 (12) gredelj, 89 (125) diskov, 208 (252) kopis 1134 (1470) praporcev itd. itd.

V telovadnicah je bila v 58, društvih ročna lekarna, 105 društev je imelo svojega društvenega zdravnika, pri 11 telovadnicah je bila kopelj, pri 21 pa prhe.

Strok. knjižnica, Društva so skupaj imela stokovnih knjig 7127 (9295); l. 1921. je bilo nabavljenih 2250 (2933) knjig.

Ker je omenil že brat načelnik detajlno vse podatke o telovadni statistiki, se omerimo le na primerjalne tabele.

Napredek je tudi tukaj vsestransko opaziti.

Na eno društvo pride: 4.7 prednjaka, 1.4 prednjačice, 23.2 telovadca, 11.4 telovadke, 16.3 dečkov in 11.4 deklíc, moškega oz. ženskega naraščaja, 28.3 dečkov in 21.1 deklíc dece. Na povprečno 1 društvo pride skupno 112.2 telovadečih oseb. Povprečno redno je obiskovalo telovadbo 69.9 oseb ali 62.2%. V letu 1920. bilo razmerje na društvo 83.3 telovadeših, z rednim obiskom 57.9% ali 67%.

Glavni številni izkaz telovadnega delovanja.

1. Povprečno vpisanih		2. telovadnih dni	
a) prednjaki	1294 (1686)		5676 (7398)
b) prednjačice	375.8 (489.1)		1647 (2.97)
c) vežbači	2420.6 (8367.6)		19834 (25.844)
č) vežbačice	3151.9 (4066.9)		12012 (1565.2)
d) dečki	4427.7 (5768.7)		3531 (12421)
e) deklíce	3103.0 (4042.0)		6979 (9094)
f) dečki	7784.2 (10142.2)		13324 (18.34)
g) deklíce	5797.3 (7554.3)		10720 (13965)
skupno	30901.7 (39911.7)		73389 (95110)
3. celotni obisk		4. povprečno na uro	
	29.088 (37.806)		599.6 (781.8)
	7.629 (9.945)		186.9 (243.5)
	341.081 (444.481)		3985.2 (5191.2)
	147.770 (192.520)		2023.9 (2631.9)
	197.749 (257.649)		2673.6 (3480.6)
	151.893 (197.993)		2075.4 (2825.4)
	334.921 (436.420)		4798.8 (6253.8)
	258.923 (337.423)		3695.6 (4815.6)
skupno	1,452.989 (1,866.487)		19206.6 (25198.5)

Javnih telovadb je bilo 223 (278).

Društva so imela odsekov: 133 (173) prosvetnih, 54 (67) pevskih, 58 (69) zabavnih, 70 (87) glasbenih, 90 (110) dramatičnih, 3 (4) strelske, 13 (6) stavbnih in 2 zletna. Predavanj je bilo 536 (698), knjižnice pa so šteje skupno 23.36 (30.419) poučnih in zabavnih knjig.

Sokolški Glasnik je imel 2325 (3027) naročnikov. Sokolič pa 1073 (1461). Zabav je bilo 691 (850), iger 364 (450), pešizletov 545 (615). Sokolstvo ima 4 kompletne godbe z 99 možmi, 24 fanfar in 22 trobentaških zborov. K sklepu naj omenim še skupno število pripadnikov. Leta 1920 je število naše Sokolstvo 45.401 pripadnika ali vsakega 205 človeka v državi. Leta 1921. je število skočilo na abs. 59.205 (rel. 77.317) ali na vsakega 166. človeka v državi (32%, 13.804). Koliko šteje naše Sokolstvo žup in društev sedaj? 28 s 410 društv. Cenimo število članstva: 44.254 članov, 12.235 članic, skupno 56.489 oseb. Prednjakov bo 1915, prednjačic 555, vežbačev 9.503, vežbačic 4.118, m. n. 6.552, ž. n. 4.701, m. d. 11.617, ž. d. 8.580, telovadečih 44.9%. Pripadnikov 87.839 oseb.

Br. starosta izreče br. Švajgarju kot Saveznemu štatistikarju br. zahvalo za pregledno poročilo. (Pritrjevanje).

O upravi Sokolskega Glasnika poda sledeče poročilo upravnik br. Tošo Janjanin:

Račun razmjere za godinu 1921.

Aktiva.		Pasiva.	
Račun blagajne	K 41.529.14	Račun vjerovnika	K 18.987.24
" razno	" 3.944.20	" subvencije	" 53.418.—
" Vesnika TO	" 955.—		
" poš. Ček. zavoda	" 15.239.40		
" Gubitak	" 10.687.50		
	K 72.405.24		K 72.405.24

Račun gubitaka i dobitaka 1921.

Gubitak.		Dobitak.	
Račun upav. stroškova	K 49.480.10	Račun pretplate	K 219.104.50
" gubit. i dob. 1921.	" 63.361.40	" oglasa	" 13.828.—
" štampe	" 137.865.—	" dobr. pril.	" 5.707.—
		" komisija	" 1.379.50
		Gubitak za g. 1921.	" 10.687.50
	K 250.706.50		K 250.706.50

Inventar i neobračunati računi.

Neplaćene pretpl. za Glasnik	K 42.808.—	Nepredloženi računi	K 42.850.—
" " za Vesnik	" 2.940.—	Neobračunate pretplate za Vesnik TO	" 18.095.—
Oko 500 kompl g. Gl. 1919.	" 18.000.—	Saldo izravnjanja	" 9.603.—
" 50 " " " 1920.	" 1.800.—		
" 100 " " " 1921.	" 5.000.—		
	K 70.548.—		K 70.548.—

Uprava Sokolskega Glasnika, koja danas izlazi pred br. gl. skupštinu, da joj podnese račun o svojem djelovanju u poslovnoj godini 1921. učinila je sve, da se materijalno stanje lista popravi te je odobrenjem bratskog Saveznog Starešinstva povelila pretplatu za godinu 1921. na K 50.—. No uz najbolju volju i napor nije to prema predloženoj bilanci upravi lista uspjelo iz čistih razloga, što je godišnja pretplata za list omogućujući tako pretplatu i siromašnijim članovima našega Sokolstva, još uvijek neznatna, što je papir i štampa tečajem godine poskupljivala i što društva i ostali pretplatnici nisu pretplatu plaćali, kako bi se hartija cijelu godinu unapred osigurati mogla.

Za upravu lista je najteži i najmučniji rad oko utjerivanja pretplate, jer se često događa, da se za jednog pretplatnika-dužnika više izgubi na radnom vremenu i poštarini nego li dobije i za slučaj ako bi se dužna pretplata i utjerala. To nastaje zbog toga, što moga bratska društva u tom pravcu neidu u ovoj upravi na ruku i što starešinstva bratskih župa osim župe „Rijeka“ i još nekih nisu vršila zaključak prošlogodišnje skupštine, da društva, obzirom na broj pretplatnika i plaćanje pretplate iz društvene blagajne, početkom svake godine, od slučaja do slučaja kontroliraju. Uprava se lista trila, da list pored raznih tehničkih i financijskih poteškoća izlazi uredno

oko svakog prvog u mjesecu. U III. poslovnoj godini štampan je list u 4 500 primjeraka sa 29 štamparskih tabaka. Broj pretplatnika je bio zadovoljujući no mogao je biti i mnogo veći.

Razmjer pretplatnika po pokrajinama u prošle tri poslovne godine stoji po prilici ovako:

	1919.	1920.	1921.
Slovenija	290	400	590
Hrvatska i Slavonija	650	1165	1310
Srbija	490	320	450
Bosna i Hercegovina	320	740	700
Dalmacija	120	280	410
Vojvodina	150	690	620
Inostranstvo	10	20	40
	2030	3615	4120

Usljed neurednog plaćanja pretplate u ovoj poslovnoj godini i usljed istupa nekolicine separatističkih društava i pretplatnika iz Jugoslavenskog Sokolstva, koji su pretplatu većim dijelom ostali dužni, iznaša dosad ustanovljeni gubitak oko K 8.200,—, koji će iznos biti od stavke „Neplaćene pretplate“ u idućoj godini otpisan.

Pod stavkom „Neplaćene pretplate“ ima bratskih društava s većim brojem pretplatnika, koja prošlogodišnju pretplatu još ni danas nisu podmirila i ako već nekoliko puta pismeno zamoljena i opomenuta bila. Istupom nekih separatističkih društava i pretplatnika iz našega Sokolstva u pozicija Sokolskog Glasnika obzirom na broj pretplatnika oslabljena, već naprotiv stoji danas Sok. Glasnik bolje nego ikad.

Konačno izveščujem bratsku skupštinu, da je uprava lista u svojoj II. poslovnoj godini (1921) primila 2120, a otpremila oko 2950 pisama i dopisnih karata i lako učinila sve, što je držala za najbolje i najkorisnije po razvitak Jugoslavenskog Sokolskog Glasnika i Sokolstva pa se bratska skupština moli, da ovaj izveštaj uzme na znanje.

Br. starosta izreče br. upravniku Janjaninu in uredniku dr. L. Popoviću zahvala.

Namestnik starosta br. Paunković poroča v imenu zadržanega brata dr. L. Popovića, da zaradi obile zaposlenosti ne more nadalje prevzeti posle uredništva „Sokolskega Glasnika“.

Br. dr. Zdolšek, Brežice, izjavlja: Na predkonferenci glavne skupščine je bilo zaključeno predlagati zboru delegatov, da se premesti uredništvo Sokolskega Glasnika na sedež starešinstva v Ljubljano. Dosedanje vodstvo Glasnika je neumorno delo br. dr. Popovića, ki ima kot urednik neprecenljive zasluge za organizacijo Jugoslovenskega Sokolstva in Saveza. Predlaga, da izreče skupščina br. dr. Popoviću za njegovo nesebično in zaslužno delo odkrito priznanje in bratsko zahvalo. Predlog se soglasno in z odobravanjem sprejme. Br. starosta odredi, da se zahvala zabilježi v zapisniku.

Na predlog br. Žakule se izvršijo volitve v Savezno starešinstvo z vzklikom, in sicer: starosta dr. Vladimir Ravničar, Ljubljana, I. namestnik dr. Lazar Car, Zagreb, II. namestnik Gjuro Paunković, Beograd, III. namestnik Engelbert Gangel, Ljubljana, načelnik dr. Viktor Murnik, Ljub-

I. namestnik Miroslav Ambrožič, Ljubljana, II. namestnik Miroslav Vojinović, Beograd, III. namestnik Branko Palčič, Zagreb, 10 odbornikov: Bogumil Kajzelj, Ljubljana, Verij Švajgar, Ljubljana, Nande Marolt, Ljubljana, Ivan Bajželj, Ljubljana, Josip Čobal, Ljubljana, Aleksander Kostenapfel, Ljubljana, dr. Riko Fux, Ljubljana, dr. Laza Popović, Zagreb, Jaša Nenadović, Niš, Krsta Dončević, Osijek. Namestniki: Fran Šlajpah, Matija Ambrožič, dr. Jovan Hadži Julij Dev, Jožica Trdinova, Vilko Turk. Nadzorstvo: Josip Malenšek, Franc Medic, Vinko Kocijan. Razsodišče: dr. Gustav Gregorin, dr. Dragotin Treo, dr. Dinko Puc, Ludvik Avgust, dr. Pavel Pestotnik, 3 namestniki: dr. Milan Šubic, Janko Bleiweis, dr. Tone Jamar.

Predlogi:

O izspremembi poroča br. Šlajpah. Ker so se društvena pravila podrobno predelala na predkolerenci in so se izpremembe točno določile, pročiata referent spremenjene §§ 7., 9. in 10. ki so najvažnejši in se glase: § 7. Člani se delijo: a) v redne, b) dobrotvorne (ustanovnike). Ostalo besedilo se spremeni v toliko, da odgovarja novi razdelbi članstva. § 9. Društveni člani in članice so popolnoma ravnopravni, izvemši pravice glasovanja na glavni skupščini. Redni člani, ki pristopijo po 29. oktobru 1922., so dolžni do dovršenega 26. leta redno posečati društveno telovadbo, izjemo tako dovoli odbor samo v sporazumu s prednjačkim zborom. § 10. Vsak član ima pravico na glavni skupščini staviti predloge. Glasovalno in volilno pravico imajo v principu vsi člani, edino člani, ki niso bili nikdar telovadci, imajo to pravico samo tedaj, če so nepretrgoma 5 let člani društva. Člani ki so dobrotvorni (ustanovniki) večih društev, imajo aktivno in pasivno volilno pravico samo v onem društvu, kjer je njih stalno bivališče. Rednim članom do izpolnjenega 26. leta, ki nepravilno dalje časa ne posečajo društvene telovadbe, sme odbor na predlog prednjačkega zbora odvzeti glasovalno in volilno pravico.

Te in vse ostale izpremembe se soglasno sprejemajo. Obenem se sprejme tudi po referentu br. Šlajpahu predlagana sledeča resolucija: glavna skupščina JSS v Zagrebu sprejema izpremembe društvenih in župnih pravil, kakor jih predlaga Savezno starešinstvo. Temu prepušča, da dogovorno s posameznimi župami stilistično formulira besedilo. Skupščina proglašja, da postanejo pravila v organizatoričnem pogledu pravomočna, kakor hitro so sprejeta in objavljena. Društva in župe so dolžne, da proglašijo izpremenjena pravila na prvi svoji redni glavni skupščini za veljavna. Saveznemu starešinstvu se naroča, da čimprej izda poslovnik za prednjaške zbore in prosvetna oddeljenja v smislu novih pravil. Pooblašča se, da izda pravila, poslovnik in važne organizacijske zaključke Saveznih skupščin v posebni knjigi, ki je mora imeti vsako društvo in vsaka župa.

Br. Petrovič, Osijek, predlaga, da se pri pravih natisne tudi odlok ministarstva za notranje posle z katerim bodo pravila potrjena. Sprejeto.

Br. tajnik dr. Fux poroča o predlogu Sokolske župe v Sarajevu glede protialkoholne propagande in Sokolstvu. Sklene se: 1) Da se mora vsak član sokolskega društva zavezati, da se ne bo upijal, ker je to nedostojno za človeka. 2) Priporoča se opustitev točenja alkoholnih pijač v sokolskih druš-

tvenih prostorih. 3) Pri čisto sokolskih prireditvah, predavanjih, igrah i t. d. katera prireja društvo samo za svoje člane, se ne smejo točiti alkoholne pijače. 4) Pri javnih nastopih se ne smejo prodajati alkoholno pijačo za časa javne telovadbe.

Br. načelnik dr. Murnik poroča o sklepih saveznega prednjačkega zbora. Skupščina je vzela vse sklepe brez ugovora na znanje in se soglasno izrekla sporazumna z njimi. Ti sklepi so:

1) v letu 1923. se ne vrši pokrajinski savezni zlet, temveč naj župe priredijo svoje zlete, v glavnem pa naj se posveti več pozornosti notranjemu delu in organizaciji.

2) O skautizmu: program skautizma je tuj način vzgoje brez posebozira na naše razmere in telesna vzgoja v narodnem duhu in njegovo glavno sredstvo je telesna vzgoja. Uvesti skautizem v polnom obsegu v Sokolstvo ne priporočamo. Kar se da prevzeti iz programa skautizma v prirodi je prevzeto v program našega naraščaja. Pri tem se zavedamo, da se v našem naraščaju združeni dijaki kakor tudi obrtni učenci, razentega mestna in podeželska mladina. Poleg tega ustanovljamo počitniško kolonijo za mestno mladino. Skautizem povdarja npravstveno vzgojo. Toda npravstvena vzgoja je bila v našem programu že davno pred skautizmom in jo stalno poglabujemo, vendar v sokolskem duhu in v sokolskih tradicijah, ki so se razvile na podlagi Tyrševe filozofije, t. j. filozofije malega in ogroženega naroda Sredstva, ki jih uporabljamo, so poleg telovadbe predavanja, sokolska disciplina, posebni zgledi starejših in strogo vodstvo izkušenih prednjakov. Skautizem goji še taborenje v prosti naravi, obrtniška dela in zasledovanje. Sistematično gojenje taborenja v celem obsegu ni pristopno obrtniški mladini in ga ne potrebuje mladina, ki živi zunaj v naravi, in se ne bi dalo tudi pravilno izvesti za vso mladino z ozirom na veliko število sokolske mladine. — Dela v delavnicah ne moremo izvesti radi pomanjkanja prostora in sredstev, vendar priznavajoč vzgojni pomen telesnega dela zlasti za učečo se mladino, se mu ne odpovedujemo za bodočnost. V sedanjem času zbiramo vso mladino pri skupnem delu v telovadnici, pri napravi telovadišč, igrišč i t. d. Naraščaj navajamo k temu, da spoštuje vsako delo, zlasti v svojem poklicu in da se trudi izpopolniti se. — Zasledovanje nima take vsogjne vrednosti da bi se uvajale sistematično v sokolska društva. Na izletih bistrimo posamezne čute mladino s primernimi sredstvi. To so vodilna načela za vzgojo vse naše mladine brez razlike v starosti. Smo pristopni za vsak napredek, toda delamo s postopnim razvojem, nikdar ne nasilno in prevratno. Prošnji, naj se dovoli ime „sokolski četniki“, ne moremo ugoditi, ker je četniška organizacija organizacija zase, na katere nimamo nobenega vpliva. Sicer pa stoji Sokolstvo u prijatejskem razmerju napram skautski organizaciji.

3) Glede športa in gojitve športnih panog v sokolskih društvih izjavlja Sokolstvo, da stoji sicer na športu prijaznem stališču, ne sprejema pa v svoj delokrog separetne gojitve športnih panog, ker je to proti načelu vsestranske vadbe.

4) K vprašanju razgraničenja žup naglašja prednjački zbor princip da naj bodo za omejitev posameznih žup merodajni ozirom na geografske

in zlasti na prometne razmere, upoštevajoč pri tem tudi sporazumni dogovor med društvom in župo.

5) Glede Organizacije Jugoslovenskih nacionalistov in Narodne Obrane zavzemamo ono stališče, ki zavzemamo proti vsem narodnim in političnim organizacijam, ki niso nasprotne principom Sokolstva; ne silimo pa v odbore ali k sodelovanju pri teh organizacijah nikogar naših članov, kakor tudi ne branimo nikomur vstop v odbore ali sodlovanje, kolikor se to sklada s sokolskimi načeli.

6) O vzgoji prednjaštva: Župe so v letu 1923. obvezne, da priredijo župne prednjaške tečaje. Onim župam, ki jih same ne morejo prirediti, se priporoča, da pošljejo svoje člane v tečaj v sosedne župe. Za župe, ki tečajev ne morejo prirediti same in se tudi ne morejo udeležiti tečajev sosednih žup, se priredi v Ljubljani župni tečaj. Če se tudi tega ne morejo udeležiti, pošlju po možnosti Savezni TO svoje predavatelje k njim ter po zmožnosti preskrbi zanje tudi gmotne podpore. V jeseni pa naj se po zmožnosti izvrši Savezni prednjački tečaj v Ljubljani v večjem obsegu.

V imenu Saveznega starešinstva predlaga br. tajnik sledeče resolucijo, ki pojasni stališče Sokolstva napram politiki:

Z ozirom na ponavljajoče se poizkuse, zanestiv sokolske vrste politiko ter priklopiti Sokolstvo eni ali drugi politični organizaciji, oziroma stranki, jugoslovensko Sokolstvo, zbrano po delegatih žup na III. glavni skupščini Jugoslovenskega Sokolskega Saveza, ponovno opozarja vsa članstvo na resolucijo „Sokolstvo in politika“, ki je bila sprejeta na glavni skupščini v Mariboru. Na podlagi te resolucije ponovno izjavljamo, da odločno obsojamo vsak poizkus zanesti politične boje v sokolske vrste. Sokolstvo vsak tak poizkus z vso odločnostjo zavrača. Sokolske ideje ne sme ne ena stranka ali oseba izkoriščati za sebe. V širokem okviru sokolskega delovanja je prostora za vsoporedno delo vseh, ki so si osvojili sokolska načela. Vsaka strankarska politika pa mora iz sokolskih organizacij, ker nočemo trdnih načel Sokolstva razmajati s trenutnim strankarskim raspaloženjem. Vsak posameznik se sme kot svoboden državljan javno politično udeleževati v stranki, ki po svojem programu ne nasprotuje sokolske misli in našim, opetovano izrečenim načelom.

Delegati, zbrani na glavni skupščini v Zagrebu, pozivljamo vse člane sokolskih organizacij in Sokolstvu naklonjeno časopisje, naj se ozirajo na to stališče Sokolstva, ki ga naj v dnevni politični polemiki ne umesavajo v politično bojo.

Načela Sokolstva so jasno izražena v izjavah novosadskega sabora, glavnih skupščin v Osijeku in Mariboru in v temeljnih principih sokolske organizacije, zato je vsako prerekanje o stališču Sokolstva v tej ali oni politični zadevi brezplodno, ker se Sokolstvo od svojih načel ne umakne. Pač pa bi vsak poizkus delovanja bodisi posameznih oseb ali posameznih sokolskih organizacij proti tem načelom Sokolstva samo obsodilo.

Vzvišeno nad vsakdanje politične borbe, stremi Sokolstvo, združeno v Jugoslovenskem Sokolskem Savezu, slejkoprej za fizično in mo-

ralno popolnostjo svojega naroda, ki je v naši edinstveni domovini samo eden, kakor je Sokolstvo, ki služi njemu, samo eno. Resolucija se soglasno in z velikim odobravanjem sprejme.

Isti predlaga, da se vrši prihodnja glavna skupščina J. S. S. meseca marca 1923. leta v Beogradu. Soglasno in z odobravanjem sprejeto.

Br. Ambrožič poroča o predlogu zagrebške sokolske župe glede peticije na ministarstvo vojno, da se dovoli članom sokolskih društev skrajšani rok vojaške službe pod gotovimi pogoji. — V debato posežejo br. Savezni načelnik dr. Murnik, starosta br. dr. Gavrančič in br. dr. Ljudevit Kuščer, nakar se sprejme predlog br. Ambrožiča, ki se glasi: Starešinstvo se naloži, da izdela peticijo na vlado za skrajšani rok službe v vojski za sokolsko članstvo. Formulirano peticijo naj predloži saveznemu odboru v potrditev in naj je po potrditvi vodi na pristojno mesto. Peticija naj bo formulirana v zmislu sklepov novosadskega sabora.

Br. Žakula, Sarajevo, predlaga, da se peticija čimprej izdela in predloži vladi, ker je zadeva aktualna, in da ne pride peticija prepozno na svoje mesto. Sprejeto.

Br. Šlajpah predlaga v imenu saveznega starešinstva, da mora biti v interesu čim jače konsolidacije in izpopolnjenja sokolske organizacije sedež saveznega uradnega glasila „Sokolski Glasnik“ na vsakokratnem sedišču Saveznega starešinstva. Predlog se soglasno sprejme.

V imenu Sokolske župe Mostar predlaga br. Sekulović: Meseca avgusta prihodnjega leta se vrši svečani prenos kosti našega velikega narodnega delavca, pesniku „Gorskega venca“ nesmrtnega vladike rada iz Cetinje na Lovčen, kjer mu bivši tirani niso pustili mirno počivati in so ga po zavzetju Lovčena prenesli na Cetinje. Da tudi Sokolstvo čim dostojnije izkaže čas našemu velikemu pesniku, je sklenila mostarska župa, da se udeleži po svojem članstvu te slavnosti in predlaga, da tudi Savezno starešinstvo in vse ostale župe pošiljejo vsaj po enega zastopnika k svečanosti. — Sprejeto.

Br. Tadič, Vršac, poroča, da nekatera šolska ravnateljstva zabranjujejo dijakom sodelovanje v sokolskih društvih in predlaga, da Savezno starešinstvo opozori ministarstvo prosvete na to postopanje. — Sprejeto.

Br. dr. Vidović, Sarajevo, izjavi, da se Sokolska župa Sarajevo odpoveduje garancijskemu fondu na korist zletnemu odboru za l. jugoslovenski vsesokolski zlet. Isto izjavita v imenu svojih žup zastopnika župo Osijek in župo Tuzla.

Br. Tadič, Vršac, poroča, uporabljajo nekatera društva pri nastopih na telovadnih akademijah telovadne obleke, ki ne odговarjajo sokolskim predpisom. Predlaga da se to zabrani. — Načelnik br. dr. Murnik izjavlja, da akademija in javni nastopi niso eno, zato se pri akademijah sme uporabljati tudi nesokolska telovadna obleka, vendar pa se priporoča, da se to kolikor mogoča opusti.

Sestra Jovanovičeva, Beograd, predlaga, da se v Savezno starešinstvo voli tudi Savezna načelnica. — Br. dr. Murnik pojasni, da je ta predlog začasno neizvedljiv. Savezno načelnico bi moral voliti Savezni prednjački zbor, ker pa še nimajo vse župe lastnih načelnic, bi bila volitev nepravilna, vrhutega pa tudi po saveznih pravilih to ni dopustno.

Ker se nihče več ne oglasi k besedi, zaključijo br. starosta skupščino.

SOKOLSTVO

JUGOSLOVENSKI SOKOLSKI SAVEZ (Statistički odsek).

Svim društvima i župama u Savezu!

Glavna skupština Jugoslovenskog Sokolskog Saveza u Osijeku godine 1921. je odlučila, da se u Savezu osnuje poškodbeni zaklada. Svrha je toga fonda da se osigura vežbajuće članstvo proti nezgodama za vreme vežbanja te podupiranje ozleđenih sredstvima fonda. U tu svrhu treba novčanih pripomoći sa strane čitavog članstva, da se time ustanovi temeljna glavnica poškodbenoj zakladi. Glavna je skupština o tome odlučila, da svaki član saveznih sokolskih društava plati 50 para za godinu 1922. da se time sabere glavnica od 50 Din., koja će se svake godine sličnim doprinosima povećavati. Prvim januarom 1923. počinje poškodbeni zaklada da deluje, po svojem statutu i poslovniku.

Poslovanje spomenutog fonda, kao i bilo koja potpora, moguća je jedino, ako se izpune rečeni uveti. Kod Saveza, župa i društava mora da se sastavi tačna evidencija celokupnog članstva, jer ozleđeni ili ozleđena ima pravo na potporu jedino ako je do ozlede bio(la) pravilno priглашен(a) u članski kataster Saveza kao član sokolskog društva; pravo pak na potporu ima samo onaj član(ica), koji(a) je platio(la) savezni porez i propisani doprinos za poškodbeni zakladu.

Kako je već spomenuto počinje poškodbeni zaklada da deluje pod osobitim odsekom 1. januara 1923. Da poslovanje uistinu uzmogne početi tačno, Savez mora imati najkasnije do konca tekuće godine člansku evidenciju završenu i uređenu za poslovanje.

Na podlozi zaključka osiječke glavne skupštine Savez je po statističkom odseku izvršio sve predpripreme, založio je sve tiskanice i postepeno će da uvede u društvima novo evidenčno postupanje. U tu svrhu određuje starešinstvo Saveza svim župnim i društvenim odborima sledeće:

1.) Svaka župa osnuje odmah svoj katastralni i evidenčni odbor članstva; svako društvo odredi po jednog člana ili članicu kao članskog matičara. Župe javljaju odmah, čim se konstituiraju evidenčni odbori, njihov sastav Saveznom statističkom odseku. Društva javljaju svoje matičare župnim evidenčnim odborima.

2.) Svi članski matičari dobivaju od Saveza po stanju statistike koncem godine 1921. dovoljan broj tiskanica: „Popis članstva po stanju 30. oktobra 1922.“ Ti se popisi ispunjuju tačno po navedenim rubrikama, samo „Opomena“ ostaje prazna. Svaki se popis pomoću prepisnog papira (modri indigo-papir) sastavi u dva primerka. Original i prepis se šalju skupa župnom evidenčnom odseku, koji sadrži za sebe kopiju,

dok original šalje Savezu. Društva, koja imaju mnogo članstva, označuju popise rednim brojem. Upisuje se sve članstvo: izvršujuće, pomagajuće i ustanovljujuće.

Spomenuti popisi nek se sastave odmah po primitku istih, da budu što pre gotovi, te dostavljaju župama. Konačni je termin za dostavu župi 15. decembar 1922. Župe moraju pak dostaviti Savezu najkasnije do 25. decembra 1922.

3.) Predstojeća tačka 2.) odnosi se na ono članstvo što je prijavilo svoj pristup u društvo do 30. oktobra 1922. Sve drugo članstvo pak, koje je pristupilo posle ovog dana, matičari priglašuju s a m o ž u p i i to posebnim p r i g l a s n i c a m a u obliku dopisnica i tu se savesno ispunjav propisani tekst. Svaka priglasnica ima u gornjem desnom kutu svoj broj n. pr. 15.228/2ž., što znači redni broj u saveznom članskom katastru te godine. Svaka godina počinje novim rednim brojem. Priglasnice čitavog članstva, priglašenog u godini 1922., šalju se župi. Na priglasnici se javi, dali je dotični uplatio porez i doprinos za fond.

Priglasnice šalje Savez već označene brojem zajedno sa „Popisom članstva“ društvima. Društva pak naručuju priglasnice kod Saveza, uz cenu od 10 para 1 komad, što društvo plaća Savezu a društvu pak plaća svaki pojedini član(ica), koji se priglašuje.

Upozoravamo, da se priglasnice moraju dostaviti župi najdalje 3 dana pošto se član priglasí društvu, jer član(ica) ima pravo na odštetu od dana kad se prijavi.

4.) Župni evidencijski odbori će primati od društva „Popis članstva do 30. decembra 1921.“ i priglasnice za godinu 1922. (novih članova). „Popise“ otpošlju u originalu Savezu, kopiju pridržavaju sebi. Savez će poslati župama osobite iskaze novo pristupivših članova. Ti se iskazi vode za svaki mesec odeljeno. N. pr. svi u januaru novo prijavljeni članovi, t. j. članovi, koji su stupili u župu od svih društava, upišu se u spomenuti iskaz. Kad su svi već upisani, sastavljaju se ovaki iskazi za sve mesece do konca godine 1922. te se sve skupa otpošlje Savezu. I ti se iskazi pišu indigo-papirom dvostruko. Original dobiva Savez, kopija ostaje župi za evidenciju zajedno sa priglasnicama. Iza 1. januara 1923. šalju se svakog meseca takvi iskazi, koje sadrže priglašene dotičnog meseca na Savez. To se nadalje ponavlja. Župni evidencijski odbori nadziraju matičare.

5.) Ako član umre, preseli se, istupi, izbriše se ili isključi, javlja se na običnoj dopisnici župnom evidencijskom odseku, koji uništava priglasnicu i upiše isključenog ili umrlog itd. u modri „Iskaz umrlih, istupivših itd.“ Iskaz se vodi opet dvostruko. Original se zadnjeg u mesecu šalje Savezu, kopiju zadrži župa.

Članove, koji su istupili, umrli ili su izbrisani, javljaju društva župama samo do 1. oktobra 1922. dalje. Oni što su pre tog roka prestali biti članovima, uopšte se ne priglašuju.

6.) Savezni katastralni pododsek statističkog odseka sastavlja na podlozi „Popisa članstva po stanju 30. decembra 1921.“ i pomoću „Is-

kaza novopristupivših članova“ saveznu člansku evidencu, odeljeno po društvima, te je neprestano ispunjuje po mesečnim novodošlim župnim iskazima. Svaki član(ica) Jugoslovenskog Sokolstva dobiva svoj evidenčni list, gde se tačno ispunjuju sve promene njegovog članstva.

Savezno starešinstvo pozivlje sva svoja društva i župe, da tačno ispunjuju sve upute ove okružnice, jer jedino na podlozi apsolutnog reda može da posluje poškodbeni zaklada.

Savezni se kataster uvadja najkasnije do 31. decembra 1922. potpuno uređen i biće omogućen početak delovanja poškodbene zaklade.

Ta je okružnica rasposlana svim župama i društvima našeg Saveza na znanje i na izvršenje. Zdravo!

Starešinstvo Jugoslavenskog Sokolskog Saveza.

*

Izključitev iz vseh sokolskih društva. Sokolsko društvo v Derventi je izključilo Velko Cesarevića. Župa in Savez sta izključitev potrdila.

Sokolsko društvo I. u Zagrebu je izključilo iz društva Boška Mrkonica. Župa in starešinstvo sta izključitev potrdila.

SOKOLSKA ŽUPA ZAJEČAR

Sokolsko društvo u Zajčaru izdalo je 50.000 srećaka, po 2 dinara, u korist podizanja Sokolskog Doma. Društva se bratski mole da agituju kod svojih članova, da se što više srećaka proda, kako bi Zajčarsko Sokolsko društvo moglo što pre početi sa podizanjem svoga doma.

SOKOLSKA ŽUPA BJELOVAR.

Sokolsko društvo u Doljnjem Daruvaru, koje je bilo osnovano u mjesecu lipnju o. g., priredilo je za kratko vrijeme svoga opstanka dne 8. oktobra javnu sokolsku akademiju, koja je potpuno u svakom pogledu uspjela. Neprisutnog župskog delegata zamjenio je kod otvorenja srdačnim pozdravnim govorom brat Römer, profesor iz Daruvara. Kao gosti prisustvovala su bratska društva iz Hercegovca i Pakraca, koja su sa uzornom tačnošću izvela razne skupine i vježbe na spravama. Doljni Daruvar nastupio je u 7 vlastitih tačaka, od kojih su se osobitim odobravanjem uzhićene publike svidjale vježbe ženske i muške djece, koja su vrlo lijepo izvela u plesovima sa rupcima i šarenim loputama, prostim vježbama i vježbama sa palicama. Veliki pljesak gledalaca prouzročilo je izvođenje češkoslovačkih narodnih plesova uz pjesmu.

Konstruktivan rad društva je trn u oku mnogim daruvarskim separatistima, koji nastoje, da ga na razni način paraliziraju. Jakog saveznika našli su u reprezentantima daruvarske kotarske oblasti, koja je društvu ovih dana — zabranila djelovanje — uz motivaciju, da društvu nije još odobren pravilnik, koji je, potpuno identičan sa jedinstvenim pravilima Jugoslavenskog Sokolstva, bio predan vlasti na riješenje već prije četiri mjeseca, te je njegovo odobrenje puka formalnost, koja se kod dobre volje svakako moglo kroz to dugo vrijeme udovoljiti (Odobrenje pravilnika prvog sokolskog društva trajalo je prije 60 go-

dina u staroj Austriji u doba teške političke persekucije samo mjesec dana!) Čini se ali, da su gospodi od mjesnog kotarskog poglavarstva bliži razorni ciljevi daruvarskog „Hrvatskog Sokola“, koji unatoč svih uredovnih naredaba, te uzprkos još ne potvrđenog pravilnika nesmetano razvija svoju djelatnost. Sve dosadašnje pritužbe ostale su bez ikakvog rezultata. Naći će se netko, tko će daruvarske prilike razbistriti.

SOKOLSKA ŽUPA ŠIBENIK.

Župski okružni slet u Šibeniku dne 26. jula 1922. Kao starom sokolu, molim da mi otvorite par stupaca našeg uvaženog glasnika prigodom ovog sleta. Obazrit ću se jedino na tehničku stranu, jer o moralnom uspjehu istoga bilo je pisano u mjesnom listu „Demokrat“ i u broju 9 ovog lista. Prije nego predjem na samu stvar dozvolite mi jedan predlog, a taj bi bio, da se kritika i kod nas u Sokolstvu uvede, kao što je to običaj i kod drugih športskih društava, naravno uvijek u našim odbornim istovima. Kritika, naravno nepristrana, je jedna jako zdrava pojava pa i u Sokolstvu bi se imala češće da pojavljuje, jer bismo time mnogim neugodnim pojavama u budućnosti izbjegli. Mi smo naučni čitati ne samo u našim sokolskim novinama, nego i u političkim dnevnicima uvijek jednu i te istu stvar, naravno prema mjestnim prilikama razno opisane članke, koji u suštini glase: „Slet župe x-y vanredno uspio, javni nastup društva y-z iznad svakog očekivanja uspio“, i slično, ali malo kada ili bolje rekuć nikada ne čitamo, da je tu i pogrešaka bilo. — Tom prigodom čitamo i par imena, koja su pohvaljena i zaslužna tom prigodom. Ne mogu da pojnim zašto uvijek samo hvala dok nikada kritike. Tako i ovog puta u mjestnom tjedniku „Demokrat“ kao i u „Sokolskom Glasniku“ broj 9 čitamo da je slet izvanredno uspio. I faktično mogu i ja mirne duše da rekнем за laika i za publiku sokolski neodgojenu slet je vanredno uspio, dotično proste vježbe su dobro uspjele, ali inače cijeli slet za jednog Sokola, koji drugim okom to gleda, nije uspio, već bi bolje bilo, da se ni održao nije, jer mnogi pravi Sokol, povratio se je svojoj kući slabim oduševljenjem.

U prvom redu župsko starešinstvo se je dne 16. jula o. g. odlučilo, da se 26. jula održi slet. Prije toga se je govorkalo bit će slet, ali kada — nitko nije znao. Nas je ta vijest iznenadila kao grom iz vedra neba, jer za samih 10 dana pripremiti se za slet nije moguće. Sama cirkulara o sletu nije ništa tačnijeg naznačivala nego samo tačku: „Dne 26. jula održavat će se u Šibeniku župski slet sa slijedećim rasporedom: I. doček gostiju; II. skupni pokušaj; III. javna vježba; IV. odlazak gostiju.“ — Koje će se vježbe vježbati, koje vrste članstva će vježbati pri javnom nastupu ni spomena o tome.

Poznato mi je, da se je sokolska župa Split za svoj slet pripravljalа 4—5 mjeseci i to je svim društvima tačno najavila program istoga. Kroz 10 dana se može jako malo napraviti da ne rekнем upravo ništa. Usljed kratkoće vremena nije se župa niti mogla da postara za prevozna sredstva, pa kad su razna društva brzojavljala kako i kojim će sredstvima da stignu, župa se je našla u velikoj neprilici. Da je bilo vremena moglo se je za društvo Murter, Betina, Tijesno i Vodice ispostaviti poseban parobrod, koji se

ovim prigodama zapada samih 1.500 dinara, može da ukrca do 400 osoba, tako da sa reknimo Din. 4.— mogao je pojedinac da amo i natrag stigne, a za drniško društvo mogao se ispostaviti izvanredni vlak, kao što je to i splitska župa isposlovala za otvor Sokolane u Kninu. Drniški Sokol je stigao u 3 teretna automobila, pa su se dva putem pokvarila, i onda na dan samog sleta morali su letiti oko naokolo da nadju neko prevozno sredstvo da se drnišani izmognu svojoj kući vratiti. Dok su ostala primorska društva morala na jedrenjačama u noći od kuće krenuti, da u jutro u Šibenik stignu. Dakle jedna od prvih pogrešaka je prekratko vrijeme.

Za hranu gostima se je takodjer malo staralo. Svako društvo je bilo prepušteno samo sebi, i da si izabere gostionu. A što bi bilo da su nekoja društva imala da prenoće?

Sada ću preći na pokušaj prostih vježba. Istima sam prisustvovao, jer tu se vidi najviše rad pojedinih načelnika. Pri ovome sam opazio jednu jako žalosnu činjenicu, da naime načelnik župe brat A. Fulgosi ne poznaje a ma ni jedne jedine proste vježbe, tako da kad su izbile nekoje pogreške kod vježba s batinama kod muške djece, nije znao tko vježba ispravno, a tko ne. Drniški i šibenski Sokol je naime potpuno i jednako vježbao, dok Tijesno je malo drukčije u jednoj vježbi vježbalo, tako da se je ta pogreška strašno opazala, načelnik Tijesnoga je tvrdio da on tačno vježba dok drniški i šibenski da ne. Tu načelnik župe nije znao sada tko ima pravo, tko krivo, pa je taj spor riješio na taj način, da je odlučio, da poslije podne pri javnoj vježbi najprije vježba drniški i šibenski Sokol uz glazbu, dok iza njih bez glazbe ima Tijesno da nastupi, i faktično tako je i bilo. — To je jedna jako žalosna pojava, koja se ne bi nikada imala da pojavi. — A publika se je pitala zasto se ista vježba jednom bez glazbe a jednom uz glazbu opetuje? — Treće: raspored vježba je bio netehnički. Nije se računalo o rasporedu, već se je samo nabacalo da bude nešto napisano. Raspored je bio sledeći: 1. proste vježbe muškog članstva; 2. ženske djece; 3. muškog naraštaja; 4. ženskog naraštaja; 5. muške djece; 6. vježbe članstva na spravama; 7. skupine. Za prvih pet tačaka ne prigovaram ništa, jer je svejedno tko prije tko kasnije vježba proste vježbe. Ali za šestu i sedmu tačku jednu iza druge neka mi župski tehnički odbor oprost. Mogli su u tri djela razdjeliti. Članstvo je vježbalo 3 vježbe na ručama, 3 na preči, skokove, i svaki još k tomu po jednu slobodnu. Iza toga odmah skupine. — To članstvo umara strašno, tako da zadnje vježbe nekoji nijesu mogli ni da izdrže. Nije to međunarodni natjecaj gdje su natjecatelji trenirani, već su to većinom početnici, koji su s mog stanovišta divno vježbali, a osbito šibenčani, jedino zadnje vježbe usljed umornosti nijesu najbolje bile. — To na publiku pravi slab utisak i naravno trpi time vježbač a ne oni koji su raspored vježbe zradili, što naravno nije pravedno.

Vježbama momčadi ratne mornarice sa veslima (koje u programu nijesu ni bile) ne može se ništa primjetiti, ispale su faktično lijepo i dobro.

Programu ću isto nešto da primjetim t j. da su one razne trobojnice imale da izostanu, ako su na programu imale da budu onda je imao prvo monogram da bude po Savezu a drugo samo jugoslavensku trobojnicu, a ne četiri, jer mi smo Jugoslavenski Sokol. — Namjera moja nije kudit, već me

ljubav prama Sokolstvu nagnala da ovo napišem, e da se ovakove i slične pojave više ne opetuju. — Bratskim Zdravo! *Stari Sokol.*

SOKOLSKA ŽUPA SPLIT.

Jadranska Straža. U Splitu se je osnovalo pred više mjeseci društvo „Jadranska Straža“. Svrha je i cilj društva, da daruje državu prvu podmornicu, a program je društva, da propaguje među narod smisao za naše lijepo plavo more, kojim su se kroz vjekove ponosili tirjani koristeći se za svoju slavu silama, snagama i sposobnostima podjarmljenih ali divnih i kršnih slavenskih sinova; program je „Jadranske Straže“, da propaguje u prvom redu potrebu naše ratne mornarice, jer je ona jedina garancija za zaštitu našeg mora i njegovih bogatstva, koje smo od nasilnika oslobodili uz cijenu potoka junačke krvi naših otaca i naših sinova. U drugom redu program je društvu da propaguje za našu trgovačku mornaricu kako bi se ova što više razgranila i učvrstila, jer bi smo jakom trgovačkom mornaricom postali neovisna i ekonomski jaka primorska država.

Uvjereni smo, da će taj bratski Sokolski Savez znati visoko cijeliti ovaj program i ove ciljeve „Jadranske Straže“, jer je program nesebičan, državni i opće narodni: uzvisuje se nad interesima svih političkih partija i grupa, te zastupa i uključuje interese cijelog Jugoslavenkog naroda i svih plemena, bez obzira kojoj vjeri i kojoj političkoj grupi pojedina plemena pripadaju.

Da bi se naša država mogla što prije koristiti blagodatima programa „Jadranske Straže“, a Jugoslavenki narod da bi se njime ponosio, potrebno je, da se „Jadranska Straža“ proširi gdje god se osjeća i najmanji dah Jugoslavenstva. Tome bi uvelike mogao da doprinese Sokol, jer su Sokolska društva najraširenija narodna organizacija u domovini.

U ovom smislu obraćamo se Jugoslavenkom Sokolskom Savezu, da bi izdao okružnicu na sva Sokolska društva diljem domovine, da podupru „Jadransku Stražu“ u njenom radu oko osnivanja brojnih podružnica, dapače da Sokolska društva preuzmu u svoje ruke inicijativu za osnivanje „Jadranske Straže“.

Svako Sokolsko društvo, koje bi bilo voljno, da u smislu jedne ovakove okružnice Jugoslavenkog Sokolskog Saveza, podupre „Jadransku Stražu“, ne treba da se za potanje obavijesti obrati direktno centrali „Jadranske Straže“ u Splitu.

Uvjereni smo, da će Jugoslavenki Sokolski Savez uvrstiti u program svojeg rada i podupiranje „Jadranske Straže“. U ovom uvjerenju kličemo Jugoslavenkom Sokolskom Savezu sokolski Zdravo!

Sokolsko društvo u Sinju i bivša monarhija. Možda nijedno sokolsko društvo u Dalmaciji, da ne rekнем u čitavoj našoj oslobođenoj domovini, nije proživjelo više patnja i stradanja, kao ovo u Sinju, najvećem centru čitave zagorske Dalmacije. Treba istaknuti, da je Sokol u Sinju osnovan još godine 1905., a pokretna duša čitavog

njegovog rada bio je blagopokojni Krunoslav Tribalo, prvi starešina, koji je u sokolskim redovima ostavio harnu i vječnu spomen. Odmah za prvih dana, Sokol je imao vječite neprilike sa prostorijama, te je vrlo često morao mijenjati stan. To je potrajalo punih sedam godina, ali vedri sokolski duh i snažna volja za radom, nije nikada klonula. U godini 1911. pojavila se među članstvom velebna ideja o gradnji Sokolane. Tadanji starešina, kojega danas, na žalost, takodjer brojimo među mrtve. Dr. Uroš Masovčić, liječnik, uložio je sve svoje zamjerne sposobnosti i čvrstu volju, da se ova ideja i realizuje. Mučnim i požrtvovnim sakupljanjem dioničara među članstvom u onim vremenima kad je novac bio vrlo skupa stvar, uspjelo je, da se osigura glavnica od 50.000 kruna dok ostala potrebita svota zadužila se je kod veresijskog zavoda u Zadru. Moram ovde istaknuti, da pri gradnji Sokolane nije učestvovala općina sinjska ni prebijenom parom, koja je bila u rukama klerikalaca, što više, ona je pravila neprilike Sokolu gdje je samo mogla. O državnoj kakovoj pripomoći, razumije se, nema ni govora, jer je austrijska državna vlast, specialno ona u Dalmaciji, mrzila Sokolstvo kao vrlo opasno leglo srbofilstva i Jugoslovenstva. Nu, shvatljivo je, da nije takovim okom gledala na klerikalna društva, pak je i samim franjevcima dala beskamatani zajam za gradnju novog velikog sjemeništa.

Nakako koncem godine 1912. Sokolana je potpuno bila dogotovljena, a sve potrebite vježbačke sprave sa pokuštvom nabavljene. Razumije se, da je društvo već tada ogrezlo u neizbježiv dug. Otvorom Sokolane datira intenzivniji i uspješniji rad u Sokolu, naoseb u njegovoj tehničkoj strani. Nu ni kulturna nije ni malo zaostala za ovom. Odmah se ustrojio pjevački i diletantski klub, te društvena već postojeća glazba snabdjevena novim glazbilima od poznate firme „Červeny“ iz Česke. Takav rad potrajao je sve do proglašenja rata sa strane Austrije Srbiji u godini 1914. I upravo u ovoj godini počimlje krvava istorija sinjskog Sokola, jer je Austrija ugrabila zgodan čas, da mu se za njegov narodni i jugoslovenski rad iz temelja osveti. A to se je u punoj mjeri i desilo. — Odmah proglašenjem mobilizacije 1914. austrijska vojna vlast nahrupila je u Sokolanu bahatim i grubim načinom i uz jednostavno priopćenje tadanjem starešini Dr. Bulatu, proglasila društvo raspuštenim, zgradu zapečatila, a čitavu imovinu konfiscirala. U lijepu i novu Sokolanu, smjestila je odmah vojnu bolnicu, a nešto kasnije predala je jednoj pješadijskoj kumpaniji 22. bivše regimente na uporabu. Stara švabska mržnja prema Sokolu ispoljavala se je danomice ne samo na zgradi, nego i na čitavom novom pokuštvu, tako, da je kroz par mjeseci Sokolana vrlo žalostno izgledala u vojničkim rukama. Pokuštvo se počelo bezobzirno oštećivati naročito vježbačke sprave, a zidovi obijati i mrčiti kako to samo neprijatelj Sokolske misli može. Nu na tome nije ostalo. U maloj dvorani Sokolane nalazila su se zaplijenjena i 32 nova glazbila od spomenute firme. Da materijalna šteta bude savršena, vojnička vlast u godini 1915 jednoga dana odnese ova glazbala i predade ih na uporabu vojnoj muzici, koja se tada nalazila u Sinju. Glazbila su se potucala od mjesta do mjesta, gdje je kader bio pre-

mještavan, dok konačno u prevratu podjoše netragom. Vrijednost ovih glazbila sa bogatim arhivom procijenjuje se danas na minimalnu svotu od 100.000 dinara. I tako Sokolu uz teško oštećenu zgradu, vježbačke sprave i raznešeno pokućstvo, propade i najveća materijalna imovina.

Vrijedno je na ovom mjestu spomenuti, da su svi članovi Sokola bili vođeni u oružničkim austrijskim knjigama kao politički sumnjivci, i da je iz redova Sokolskog društva odmah proglašenjem mobilizacije strpano u zatvor 10 najaktivnijih članova ne računajući ovamo taoce. Ovo je u najkraćim potezima ratna istorija sinjskog Sokola kao posljedica njegovog čestitog i neustrašivog rada.

Nakon prevrata 1918. društvo se na novo počelo okupljati, našavši se pred vrlo teškom zadaćom popravka zgrade, nabave uništenih sprava i inih potrepština. Nu i tu se moralo posegnuti za skrajnim sredstvom: dugom, jer je inače bio onemogućen svaki aktivniji rad u društvu. Sve molbe Sokola na razna Ministarstva za naknadu pretrpljene štete ostadoše potpuno bezuspješne, a jedino Ministarstvo Prosvjete doznačilo mu je svoticu od 5.000 dinara. Čudnovato i neshvatljivo izgleda, da se je državna vlada mogla potpuno oglušiti na sve molbe Sokola, koji je za svoj savjesni i patriotski rad vrlo teško stradao. Konačno istaknuti je, da je Sinjski Sokol, kao najjači predstavnik narodne i državne misli u zagorskoj Dalmaciji bezobzirnog i separatističkom borbom bogatih sinjskih klerikala, prisiljen boriti se i proti ovom frontu koji je na ustuk Sokola već osnovao Orla.

Hoće li ovo društvo, uz teške finansijske neprilike prouzrokovane mu od strane bivše monarhije, moći da odgovori svojoj velikoj zadaći pa i uz najbolju volju svojih članova?

Na ovo pitanje trebati će da odgovori svaki pravi član sokolskog društva u našoj državi bratskom pripomoći, pa ma kolika ta bila. To će mu biti sveta Sokolska dužnost.

P. Marković.

Sokolsko društvo u Podgori priredilo je dne 15. oktobra tek. god. javnu vježbu. Toga dana desili su se u Podgori i narodni poslanici gg. Ante Franić i Milan Bošković te zamoljeni od brata tajnika Rosandića održali pri istupu uspješno predavanje o Sokolstvu i narodnom ujedinjenju. Nakon toga darovaše društvu 300 dinara na čemu im društvo najljepše zahvaluje.

СОКОЛСКА ЖУПА ШАБАЦ.

Соколско друштво у Шапцу, приредило је на дан венчања Њ. В. Краља своју јавну вежбу. У 9 с. пре подне била је свечана поворка вежбача и вежбачица. У 5 с. по подне, почело је јавно вежбање. Све вежбе изводиле су се уз пратњу музике, прецизно. Вежбе на справама изведене су на опште задовољство публике, која је одушевљено са врло великим интересовањем и пажњом пратила извођење комбинација на вратилу и разбоју. Најлепши утисак на гледаоце учинило је одељење мушкога подмлатка са вежбама на коњу. Сваки од њих појединачно изазивао је дивљење гледалаца, и био бурно по-

здрављан. И просте вежбе Љубљанске изведене су на опште задовољство. Успех јавне вежбе био је врло добар. У раду се огледа марљивост, правилност покрета и елеганција у извођењу. Све то сведочи да је рад у друштву систематизован и базира на чврстој техничкој и моралној основи, коју је друштву поставио његов бивши начелник брат Едуард Хора; а уистом правцу наставио садањи начелник брат Јуриј Градов (уз помоћ предњачкога збора), који је исто тако правилно схватио значај озбиљног и систематског рада, као и његов предходник.

2. јула т. г. приредило је друштво јавну вежбу у Бањи Ковилчачи, чији је чист приход био намењен чланицама и члановима сиротног стања ради омогућавања учествовања на I. Југосл. Свесоколском Слету у Љубљани. И овом приликом Шабачки Соко је показао да живи, ради и ствара. Весело, без иједног знака узбуђења и уобичајене треме, иступало је оделење за оделењем и слободно, као да је у вежбаоници а не пред масом гледалаца, вежбало. Том приликом са сокоlima су вежбали и соколи војници — ђаци инжињерско-подофицерске школе из Марибора под водством соколског друштва.

На Иван-дан 7. јула т. г. друштво је на позив ново образованог соколског друштва из Буђановаца у Срему приредило јавну вежбу у циљу пропагирања соколске мисли међу тамошњим живљем. Следбеници Тирша, носиоци соколске мисли, извели су своју мисију сјајно. Разуверили су све оне који су веровали да су соколи професионалисте и тиме створили могућност да се кадар соколски појача. Дали су правац и тактику рада тамошњем Соколу. Правац истински и озбиљност схватања рада у соколани. Да је мисија успела показало се приликом јавне вежбе братског друштва из Руме где је Соко из Буђановаца који је пре четири месеца основан, извео вежбе „Ослобођења“, од брата Војиновића на опште задовољство гледалаца.

Као што се из приложеног види, друштво у Шапцу ради, труди се, да се дигне на завидну висину где му је и место у осталом. Али друштво и поред воље за радом, силне енергије, реда и дисциплине својих чланова, није још у могућности да границе свога благотворног рада прошири и својим члановима даде прилике да на пољу Соколства дају све што се може дати т. ј. што идеја соколска захтева, — јер нема свога гњезда где би своје тиће соколиће склонило и пружио могућност да развију своја, иначе, јака крила. Зато је дужност свакога правога сокола да у случају да ово вредно друштво затражи помоћ помогне га, колико је то могуће, јер Шабац је још у доба Карађорђа служио као бедем о кога су се разбијали опустошавајући таласи завојевача Отомански и Хабзбуршко-Германски. Он је још тада (када се није ни сањало о Соколству), неговао и гајио соколе, — соколе осветнике, чије су кости биле камен темељац наше данас уједињене троимене краљевине. Нека је срећан и успешан рад Шабачког сокола, који је за сваку похвалу.

Здраво!

Пријатељ Соколства.

Соколско друштво у Шиду. Реорганизовано 10. XI. 922. од-почело је свој рад у набављеној сали за зиму, те до сада јако добро узнатредовало са радом, тако: да је до сада своја три члана, способна вежбача унапредило за друштвене преднаке, а осим њих има за Шид доста добар број вежбача, који сав свој труд улажу у Соколство и ако их други протусоколи контра пробају заводити. Једном речи Шидски Соколи постају соколи прави!

Љуб. Степанчевић.

СОКОЛСКА ЖУПА БАЧКА.

Говор брата Марка Протића, одржан на дан I. Југосл. Све-соколског Слета члановима Сокола у Суботици.

У Љубљани је данас велики наш народни празник! Тамо је слетео Соко, Србин, Хрват и Словенац са свију страна, где га има! Тамо је и Краљ са Краљицом, тамо је војска, тамо је омладина, тамо је и народ! Тамо је, речју, све оно родољубиво наше, што једно и те исто мисли и хоће, ма и по најскупљу цену, цену живота и крви!...

Не можемо сви тамо! мада би тако радо тамо били! Но иако телом многи нисмо могли на овај наш Соколски Уранак, ми смо зато ово дана ипак тамо! Ми смо сви у духу у оној поносној брацкој соколској поворци, што с Триглава гордог громовласно кличе лепој нашој Домовини: Здраво! Здраво вазда била!...

И акорд ове лепе хармоније, што нам анђеоски крепи наша срца, растрована иначе унутрашњом нашом политичком, социјалном и моралном борбом, ни трунка дисхармоније не уноси онај сребрни звук ожалошћена звона са Опленца, које нам навештава облетницу тешкога губитка нашег народног, у пепелу јуначкога Ослободиоца нашега, Краља Петра Великога!

На против! Зар би се нашло кога у свету, ко би помислио само, да би благодарни народ икојим својим чином боље подушје своје Краљу учинио него онда, када народ овако као данас у Љубљани орно и својски велича дело свога Родитеља — Ослободитеља? Или зар има икога на свету ко би поверовао, да би врсни Вођ и Ратник од свога народа беље погаче, слађег жита (кољива) или мирисније прекаде свога мирног гроба пожелео од ове нелицемерне и непреварне изјаве снаге наше за народно и државно јединство, изречене соколском мишицом на љубљанском стадијону?!

Драга Браћо!

Узор владара! Непамћена реткост у повесници света, ненадмашиви наш покојни Краљ Петар, дао је у оставштину своје на-роду више него што би се то могло и од најбољег краља очекивати...

На страну материјална корист; Својим целокупним радом, својим пожртвовањем, својом религијозношћу, својим национализмом оставио нам је у наслеђе такав морални капитал, да је од Бога грехота а од људи срамота не користити се њиме!

Јао Србину! јао Хрвату! јао Словенцу! који се заборави и огреши о ту крваву, драгу и лепу тековину нашу!

Не! то никада неће бити! То несме бити за име Божје и за муке и за невиђени успех Великога Краља Ослободиоца и патничких другова његових из борбе за крст часни и слободу златну!

Целокупни наш народ, крај свих зала, што нам их је тешки и дуги рат у наслеђе оставио, чврсто ће на срцу држати оно, о чему су наши претци вековима тек сањати могли, а што ми и потомци срећни наши, хвала буди благом Богу и родољубивоме Краљу Петру, ево у пуној слави и дочекасмо!

*

Сад ми тек бива јасном она прекрасна слика маистра Инки-острија, народнога уметника сликара нашега, којом је он симболисао први југословенски соколски слет у Љубљани!

Сви сте ви зацело видели ту лепу слику! У висини, у којој је човек ближе Богу него људима и ближе истини него лажи, о коље на широко развијене народне заставе, у пуној снази и снажном лету ослоњена три братска сив-сокола, три дива, Србин, Хрват и Словенац, устремили се некуда далеко са слетишта љубљанскога...

Стигавши на мету, која се на слици не види, соколи спуштају свеже оплетени венац...

Где је та мета? и коме тај венац? За мене је данас јасно да је та мета историјски Оплеанац! За мене је јасно, да је тај венац намењен гробној крстачи Краља Ослободиоца!

И још више за мене је јасно, да је тај венац одиста најлепши израз топле благодарности целе живе отаџбине — мртвом Творцу њеном...

На срећу у том венцу, што га сложна браћа носе са љубљанскога слетишта има и — од наше горе листа...

И наша су суботичка деца и брћа тамо... и наша је благодарност Краљу, уплетена у том заједничком венцу неуведом...

*

Велики добротворе наш! Избавитељу из ропства и чаме наше тешке, стократ громкије од оне браће што за слободу већ знаше, кличемо Ти: хвала Ти краљу Ослободиоце на свему! Славан Ти спомен био свагда међу људима по позватој Твојој честитости!

А Бог да ти прости „ашче што содјелел јеси в нињешњем вјецје вољноје или невољноје!“

IZ UPRAVE

Добровољни прилози. За Југосл. Сок. Гласник приложише браћа: Алимпије Поповић, Нови Сад К 60—; Перо Бекић, Загреб К 340—; Народна читаоница, Бос. Нови, К 20—; Др. Франц Дерганц, Љубљана, К 60—; Милутин Ловрић, Београд, К 20—; Др. Коста Плавшић, Суботица, К 20—; Лујо Богнер, Радјевац, К 20—; Михајло Шустер, Пивнице, К 36—; Ранко Белеслин, Загреб, К 20—; Ђура Паунковић, Београд, К 208—; Јован Станојевић, Бос. Шамац, К 60—; Божа Јеремић, Земун, К 20— и Јосип Лесковар, Загреб, К 40—. Хвала и здраво!

Т. Јањанин

Изшао је „**Jugoslovenski sokolski koledar 1923.**“. Уредио брат Мiroslav Ambrožić. Цена 7 Din. (Društva popust). Нароча се при Savezu. Strinjamo се паћ сви в тем, да је главна налага vsakoletnega koledarja, nuditi pregled vsega sokolskega delovanja v preteklem letu. S tega stališča pa smemo izreči sodbo o tem koledarju: да је најбољи измeд vseh dosedanjih. Kakor је pomenilo leto 1922. в velikem vrhunec našega do-

sedanjega sokolskega dela, tako je v malem ta koledar veren odjek našega celoletnega prizadevanja. Na prvem mestu sokolskega dela je objavljen Kraljev manifest Sokolstvu. Potem sledijo odstavki deloma splošne, idejne vsebine, deloma praktična navodila, večinoma pa članki o zletu in pregledu Sokolstva v l. 1922. Др. Мирослав Тирш: Наша задаћа, смјер и циљ. Др. Владимир Равнихар: Наша змага. Е. Gangl: Hočem. С. т. Жакула: Соколској војсци. Мирослав Амброжић: После prvog jugoslovenskog svesokolskog sleta. Мирослав Амброжић: VII. међународна утакмица. I. B.: Misli o razmerju med sokolstvom in solo. Др. Ljudevit Kuščer: Malim društvom in odsekem. Мирослав Амброжић: Leto 1922. Statistika. V. Švajger: Statistični pregled jugoslovenskega sokolstva za leto 1922. (tabela). Z veseljem je treba pozdraviti prevod Tyrševega najpomembnejšega sokolskega članka; saj je naš „Credo“ sicer objavljen v listih naših predvojnih organizacij, toda te stvari so vse pošle in sedanji koledar dela šele pristopen ta program vsega Sokolstva širokim vrstam članstva. Z njim upoznajte vse nanovo pristopajoče člane.*) A o ostalih člankih predvsem eno: da so vsi prepreženi s sokolskimi smernicami, tudi tisti, ki so po svoji vsebini poročila. To pa se mi zdi važna zahteva do sokolskega tiska, predvsem do tistega, ki se obrača na množice članstva. Pogled sokola bodi vedno uprt v bodočnost, iz pregleda preteklosti naj se porajajo načrti za nadaljnje uspešno delo.

Koledar krasijo slike z našega zleta. Tudi koledarski del je praktično urejen; pozdraviti je treba pridejano tabelo „Cirilica in latinica“. Strani za beležke bodo zadovoljile vsakega, najbolj pa vaditelje, odbornike in druge funkcionarje.

Spomenica II. Sleta Banatske Sokolske Župe izačije bogato opremljena sa 29 slika sa Sleta i geografskom kartom sokolskih društava Banatske Župe. Imaće 32 strane teksta. — Braćo i Sestre! Upoznajte se sa sokolskim životom u Banatu. Cena spomenice je 20 din. i 2 dinara za poštu ukupno 22 dinara. Narudžbe prima Soko u Vršcu (Banat).

*) Ali ne bi kazalo, da izda sokolstvo v mali brošurici — kot uvod ta članek — vodi'na načela sokolska? Pri vsem edinstvu: v srbohrvaščini s cirilico in latinico in v slovensčini; nabava obvezna za vse članstvo, za novopristopajoče takoj pri vstopu. Stroški bi ne bili preveliki pri mnogostevilni nakladi.



**AGNEZIJA ZA TELOVAD-
BO. — PRAŠNO OLJE
ZA TELOVADNICE. —
LEKARNICE, OBVEZE,
POVOJI.**

**Drogerija
+ SANITAS +
CELJE 5.**

Садржај — Sadržaj.

Соколског Гласника од 1—12 броја год. 1922.

Страна — Strana.

Dr. Laza Popović: Na početku godine	1
Dr. L. Popović: Otvoreno pismo br. zagrebačkom sokol- skom društvu I. Bogovićeve ul.	4
Savez češkoslovenskog-jugoslovenskog Sokolstva	7
Češko Sokolstvo	7
Др. Р. Ф.: Др. Јиндрих Ваничек	8
Душан Богуновић: Чешко-словачко Соколство	10
Jugoslovensko Sokolstvo	33
Odgovor uredništva	37
Dr. Viktor Murnik	40
Podmladak Crvenog Krsta	45
I. Jugoslovanski vsesokolski zlet v Ljubljani leta 1922.	58
Češkoslovačko Sokolstvo	59
Југославенском Соколству!	65
U borbu	71
T. z. „sokolski vjesnik“	75
Dr. R. F.: Enotno članstvo v češko-slovaškem Sokolstvu	76
Pitanje sokolske zgrade na Vilsonovom trgu u Zagrebu	78
Prilog karakteristikci Nejugoslovenskog Sokolstva	80
Češkoslovačko Sokolstvo	81
Jugoslavenskom Sokolstvu!	97
Predlog novom zakonu o ustrojstvu vojske	97
Како да оживимо рад у Соколству?	104
Na završetku upravne godine društva i župa	108
Соколска одбрана (I.)	110
Prilog karakteristikci Nejugoslavenskog Sokolstva (II.)	111
Jugoslavensko Nesokolstvo	114
Gore glave braćo	129
Za šesdesetgodišnjicu br. Scheinera i Vaničeka	130
Prilog karakteristikci Nejugoslavenskog Sokolstva	135
I. Jugoslavenski Svesokolski Slet u Ljubljani	193
Jugoslavenskom Sokolstvu	196

Naš brat, pukovnik Gjoka Gjorgjević	197
Pop-Giga	199
Pred sletove	202
Ivan Kromar	204
Slet Bačke Sokolske Župe	209
Zagrebački događaji	210
Milutin Ristić	210
Jugoslavensko Sokolstvo	241
Др. Лазар Цар: Соколство и Југославенство	242
E. Gangl: Bela Ljubljana vas pričakuje in Pozdravlja	250
Dr. P. K. Bulat: Sokolska misao i Slovenstvo	253
Dr. Laza Popović: I. Jugoslovenski Svesokolski Slet	273
Ante Brozović: Značenje ljubljanskog sleta	282
Naše delo po zletu	288
Tretja glavna skupščina Jugoslovenskega Sokolskega Saveza	305
Dnevni red skupščine Jugoslovenskega Sokolskega Saveza	306
Pred glavnim skupštinom	307
Miroslav Abrožič: Sokolstvo in šport	314
Dušan M. Bogunović: Dani ideje i rada Jugoslov. Sokolstva	318
Слава Фигнеру!	337
Dr. Laza Popović: Jugoslovenstvo	338
Milan Buj: Jedan krupan zadatak	342
Prof. Ante Tadić: Tiršov sistem u srednjim školama	346
Душан М. Богуновић: Дани идеје и рада Југосло- венског Соколства	349
Buduća zadaća Sokolstva	371
Dani ideje i rada Jugoslovenskog Sokolstva	375
Prosvetni rad sokolstva	387
Od nredništva i administracije	396
Svim društvenim funkcionarima i saradnicima Jugo- slov. Sokol. Glasnika	397
Jugoslovenski Sokolski Savez	398
Zapisnik III. glavne skupščine Jugoslov. Sokolskega Sa- veza	399
Sokolstvo 13, 47, 84, 116, 138, 211, 259, 293, 327, 354, 425 beleške	22, 60, 93, 124, 183, 236, 259, 302, 334
Iz uprave	29, 436
Iz uredništva	271

MEDIĆ, RAKOVČ & ZANKL

D. Z. O. Z.

prej A. ZANKL SINOVI

TVORNICA KEM. IN RUD. BARV IN LAKOV

TELEFON 64.

Brzjavljavi: MERAKL LJUBLJANA.

Emajli laki.

Pravi firnež.

Barva za pode.

Priznana najboljša in zanesljiva kakovost: barve za obleke, vse vrste barv, suhe in oljnate, mavec (Gips), mastenec (Federweiss), strojno olje, karbo-linej, steklarski in mizarski klej, pleskarski, slikarski in zidarski čopiči, kakor tudi drugi v to stroko spadajoči predmeti.

Ceniki se začasno ne razpošiljajo.

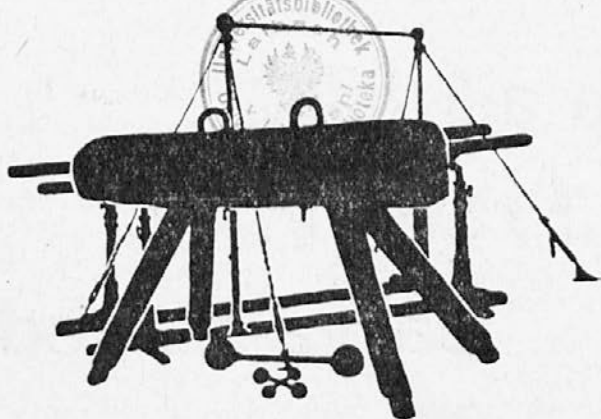
STANE VIDMAR

PRIJE BAŠIN I DRUG

Prva jugoslavenska tvornica gimnastičkih, športskih, vatrogasnih i igračih potreština, gvozdениh konstrukcija, transportnih naprava i t. d.

LJUBLJANA, Sv. Petra cesta 75.

Jedina specijalna tvornica u Jugoslaviji.
Kvaliteta i cene bez konkurence.



Do sada izvršenih preko 50 kompletnih vežbaona i športskih igrališa.
Sav pribor za omladinske igre, skaute i t. d.

**Vatrogasne lestve svih sistema,
najmodernije konstrukcije.**

Opremljam vatrogasne automobile i kola i t. d.

Zahtjevajte specijalnu ponudu!

— Izradjujem nacрте i t. d. —